

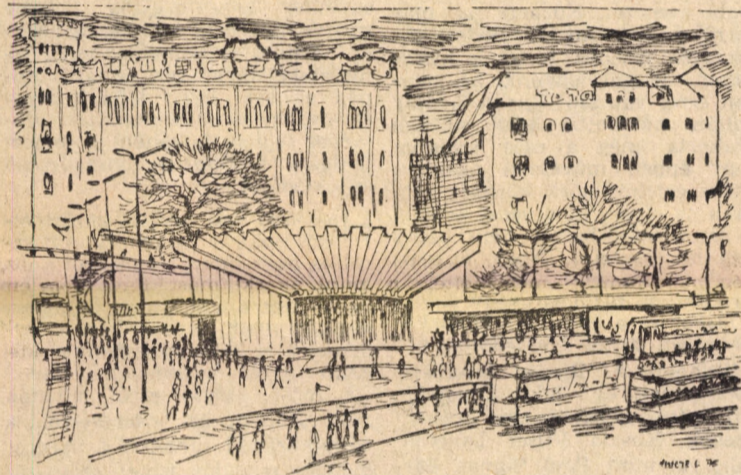
Közlekedni drága

Az örökifjú villamos és az autóbusz vetélkedője — Párhuzamosságok és adottságok

A jelmondattá vált kérdést-felölítést-kijelentést már-már bevéve fűjük: „kinek van erre energiája?”, „parkolj és utazz tovább!”, „a tömegközlekedési eszközökkel olcsóbb”... Erre gondol a riportter is (no meg arra, hogy óhatatlanul késni fog), miközben Trabantjával csúcsforgalmi dugóban vesztegel, úton a BKV vezérigazgató-helyetteséhez. Mellette könnyedén siklik az összekapcsolt, csuklós 6-os, amelyen igaz: az utasok többsége áll, de legalább időben célhoz ér. Persze a tömegközlekedés is kizárólag az utasoknak olcsó — ez köztudott. A BKV bérletekből, menetjegyekből származó bevétele évente 1,1—1,2 milliárd forint. Emellé hozzávetőleg 5 milliárdos állami támogatás kell, hogy megéljen a vállalat, s fejlesztési is tudjon. Ténylegesen tehát ötször-hatszor annyiba kerül egy-egy utazásunk, mint amennyit fizetünk érte. S az energiaárak változásával a tömegközlekedés költségei is növekedtek: a takarékosabb, a gazdaságosabb üzemeltetési módok kutatása ily módon a BKV-nál is nélkülözhetetlen.

A sűrített járaton

— Az utasok rovására semmiképpen sem takarékoskodhatunk — mondja Riss Jenő fejlesztési vezérigazgató-helyettes —, jelesül

A Moszkva téri csomópont

nem ritkíthatjuk a járatok számát. Már csak azért sem, mert az a népgazdaságnak is előnytelen volna: közös érdekünk, hogy minél többet hagyják otthon gépkocsijukat, s autóbuszaink-trolibuszaink ne kényserüljenek cammogásra, állandó fékezgetésre. A következő napokban éppen hogy sűrítünk kell járatainkat, mert számolunk azzal, hogy télen a tavalyinál többen állítják le személyautójukat. Ehhez belső tartalékaink is vannak... Ami a népgazdasági előnyt illeti, hadd említsem meg: a tömegközlekedés fajlagos energiafogyasztása csupán egyhatoda az egyéni közlekedésének. Beszélgetésünkre bekapcsolódik Hartmann Tibor főenergetikus is: tőle tudjuk meg, hogy voltaképpen mennyit fogyaszt egy-egy jármű, s melyik megoldás a gazdaságosabb. Példánként említjük a Rákóczi utat, a csuklósokkal közlekedő „sima” és az ugyancsak csuklós „piros” 7-est. A sűrűn meg-megálló „sima” 7-es 100 kilométerre átlagosan 59,7 liter gázolajat fogyaszt el —, miközben a gyorsjárat csupán 49

millió kilométer megtételére tervezik, de jó néhány már kétszer annyit is futott; a trolis 600 ezer, az autóbusz pedig 400—420 ezer kilométernyi utazást követően nyugdíj korú. Ide kíváncsiok még: évente egy autóbusz 75 ezer, egy-egy villamos, illetve trolis 60 ezer kilométert tesz meg.

Zöld út a trolinak

Amikor a BKV vezérigazgató-helyettese a felszíni tömegközlekedési eszközök összehasonlító fajlagos költségét ismerteti (1976-os áron), bonyolult számítás végeredményét közli. Eszerint egy kilométert ezer utas autóbusszal 213 forintért, villamossal 182,40-ért, trolival pedig 167 forintért tesz meg. (Nyilvánvaló: ma még inkább a villamos és a trolis járára billen a mérleg serpenyője.) Bonyolult számítás — irtuk —, hiszen ahány pálya, annyiféle ár. Az autóbuszoknak csupán megállótábla kell, a trolibusznak már felsővezeték, a villamosnak pedig sín is. Egy kilométer villamossín, a Belvárosban ismert

magypaneles rendszerben, 10 millió forintba kerül, nyitott pálya esetén (Szilágyi Erzsébet fasor, Újpalota, Váci út) 6—7 millióba. A felsővezeték kilométerenkénti ára, az épületek falához rögzítve 900 ezer forint, ám ha oszlopokra is szükség van, kishiján a kétszerese: 1,6 millió.

A trolivezeték is hozzávetőleg annyiba kerül — drágítja viszont a beruházás költségeit az áramátalakító berendezés. Egy trolivonalhoz több egység is kell: áruk darabonként 5—6 millió forint. Ennek ellenére a troliprogram immár zöld utat kapott a fővárosban, s nemcsak a környezetvédelem kívánalmái miatt. Egy-egy autóbuszvonal „trolisítása” így is gazdaságos: hét-kilenc év alatt megtérül, csupán az energiaárak különbsége miatt. (Olykor perdöntő lehet az is, hogy érdemes-e új dízelmozdonyjavító műhelyt létesíteni. A Tököl—Ráckeve közötti HÉV-szakasz esetében pénzkidobás lett volna — inkább villamosítottak, s így a vezetékipítés költségei egy év alatt térültek meg. Hasonló a helyzet Zugligetben is: az 58-as villamos sínpályája olyannyira elhasználódott, hogy felújítása többbe kerülne, mint a trolisítás.)

— Ma már alig hallani, hogy kevés az autóbuszvezető. Ez a magasabb jövedelemnek köszönhető?

— Annak is, de inkább a jobb munkakörülményeknek. Az automata sebességváltóval felszerelt 200-as buszok lényegesen dinamikusabbak elődeiknél, jobban alkalmazkodnak a városi forgalomhoz, s oly könnyű vezetni őket, hogy nőket is a volán mögé ültethetünk. Am ennek ára van: az üzemanyag-fogyasztás 8—10 százalékkal nagyobb, mint korábban; egy automata váltó 140 ezer forintba kerül (miközben a mechanikus váltó csupán 40 ezerbe), a karbantartásuk pedig háromszor drágább, mint más váltóké. Ennek ellenére jövőre már csak a 200-as család tagjai közlekednek a BKV vonalain. A vállalatnak is, az utasoknak is egyaránt ez a legelőnyösebb, a leggazdaságosabb, mert a járművek nem vesztegelnek a garázsban, és a gépkocsivezetők kevesebbet vannak betegállományban.

A versenytársak előnyei

— Az Üllői úton, a metró üzembe helyezésekor, megszünt a felszíni tömegközlekedés, másutt viszont gyakran egyazon útvonalon halad az autóbusz meg a villamos. Sok országban már megszüntették az ilyen párhuzamosságot...

— Amíg a ma forgalomban lévő villamosok óránkénti átlagos sebessége 13,6 kilométer, az autóbuszoké 16,5, a gyorsbuszoké pedig 24,8 kilométer, addig az autósok nem mondhatnak le a gyorsabb közlekedés lehetőségéről. Ám a Tátra-villamosok új korszak kezdetét jelentik: valamennyi tengelyüket motor hajtja, ezért hamar felgyorsulhatnak és akár 21 kilométeres átlagsebességgel is közlekedhetnek. Ha a megrendelt kocsik hazánkba érkeznek, a kényelem és a gyorsaságuk miatt is igazi vetélytársai lesznek a buszoknak. Akár csak már ma is a Nagykőrösön párosával összekapcsolt Ganzgyártmányú csuklós szerelvények.

A dupla csuklós villamosok egészre 400 utast szállíthatnak, miközben a csuklós autóbuszokba csupán százhuszan férünk fel. S párhuzamként álljon itt még egy adat: ha 400 ember — jó magyar szokás szerint többnyire egymagában vagy kettesben — személyautóban ül, a meg-megtorpanó kocsioszlop két-három kilométer hosszú lehet.

Vajon csupán az autóbusszal rivalizál a már sokszor elpárentált, öregecskének vélt — ám napjainkban megifjodó — villamos?

FÖLDES TAMÁS

Bécsi jelentés

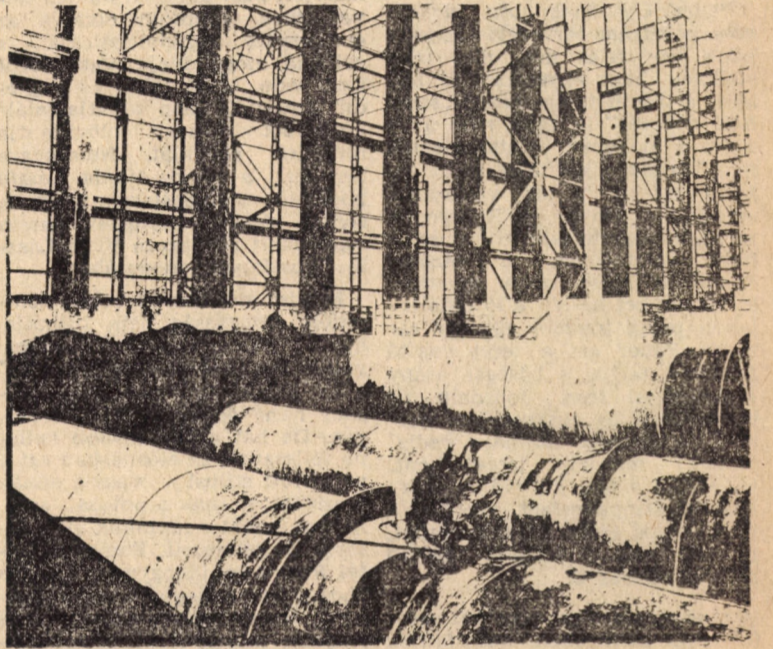
A jövő az atomé

Napjainkban, amikor a közlekedés távlati kilátásai meglehetősen kedvezőtlenek, a szénen kívül az atomenergia maradt az energiaellátás egyetlen lehetséges útja — szögezi le a Bécsben székelt Nemzetközi Atomenergiaügynökség éves jelentése. A dokumentum ebből a szempontból kiindulva tárgyalja a magenergia békés felhasználása érdekében 1978-ban végbe ment eseményeket.

Tavaly a világ villamosenergia-termelésében az atomenergia részaránya 5,8 százalékot tett ki, és a működő nukleáris erőművek kapacitása elérte a 111 000 megawattot. 1978-ban az erőművi kapacitás 15 000 megawattal nőtt,

lésen belül aztán az ezredfordulóra tovább emelkedik, 2000-ben a felhasználásnak már akár 26 százaléka is származhat magenergiából. E tényérés azonban feltételezi azt is, hogy az atomerőművek versenyképessége javul.

Az éves jelentés részletesen foglalkozik az atomenergia-termeles fontos nyersanyagának, az uránnak a helyzetével. A NAÜ véleménye szerint azt a lehetőséget, hogy az uránellátásban nehezségek mutatkoznak majd, nem lehet teljesen kizárni. Pedig 1975 óta, amikor az uránárak a világpiacon jelentősen emelkedni kezdtek, a bizonyított készletek számcttevően megnöttek. Mind-

A paksi atomerőmű turbinacsarnoka

de az új egységre feladott rendelések értéke némiképp visszaesett. Összehasonlítva 1977-tel, amikor összesen 12 reaktorra adtak fel megrendelést szerte a világon 13 500 megawatt értékben, tavalyla az igények kilenc egységre csökkentek 8700 megawatt aggregált kapacitással.

Az ügynökség dokumentuma úgy értékeli, hogy 1978 (az atomenergia felhasználása szempontjából) különösen eredményős évnek bizonyult Franciaországban és az európai szocialista országokban. Ez utóbbi régióban a nemzetközi szervezet adatai szerint tavaly összesen 10 230 megawatt erőművi kapacitás működött, csaknem a kétszeresének — 20 080 mW — az építési folyamatban volt, míg egy újabb 24 060 mW-os energiakapacitás létesítése a tervezés stádiumában van. Franciaországban a múlt év folyamán kilenc új erőműre adtak fel rendelést, és befejezte első termelési évét a Cogema újrafeldolgozó üze me.

A jelen értékelése után a NAÜ szakértői részletes prognózist adnak a magenergia jövőbeni terjedéséről. A dokumentum szerint 1985-re a teljes erőművi kapacitáson belül az atomenergia súlya napjainkhoz képest több mint megkétszereződik, 11,7—12,0 százalék közé tehető, míg 1990-re újabb aránytörlődés várható majd. A kilencvenes évek elején prognosztizált 14—16 százalékos részesedés a teljes energiaterme-

azonáltal a jelenleg ismert és valószínűsített mintegy 1,7 millió tonnás természetes uránkészlet — a szervezet szerint — bizonyos körülmények között még kevésnek bizonyulhat, figyelembe veve most a 2000-ig terjedő kumulatív szükségletet. Ezzel kapcsolatban érdemes utalni arra, hogy a kapitalista világ urántartalékai csaknem kizárólag fejlett tőkés országokban lelhetők fel — USA, Kanada, Ausztrália stb. —, míg a fejlődő államok közül nagyobb készletei csak Nigernek vannak.

Az urán kereslete azonban nagymértékben összefügg a jövőben alkalmazandó reaktortípusokkal. Ebből a szempontból tárgyalja részletesen a szervezet jelentése a Franciaországban kísérleti jelleggel működő Phönix gyorsneutronos reaktor tapasztalatait. Ebben az egységben a vártól nagyobb mértékben sikerült a reaktorciklusban visszanyerni a fűtőanyagot. Kérdés azonban, gazdaságos lesz-e a régi erőműveket újra kicserélni? (Ez a kérdés napjainkban még elméleti, hiszen a fűtőanyagot újratermelő reaktorok még nincsenek kereskedelmi forgalomban.) A szervezet véleménye szerint egy atomerőmű leszerelése műszakilag nem okoz gondot, és az így felmerülő költségek pedig egy új erőmű létesítése ráfordításainak mindössze 15 százalékát jelentik.

G. Gy. — Sz. P.

HORIZONT • HORIZONT • HORIZONT

Segély Japánból Burundinak

Japán 2,1 millió dollárra emeli a Burundinak nyújtandó segélyt, amelyet az afrikai ország a mezőgazdasági termelés fejlesztésére, valamint az egészségügyi ellátás javítására fordít, jelentették a hivatalos japán források.

Esik a kakaó világgiazi ára

Elefántcsontpart, a világ legnagyobb kakaótermelője, december végéig befagyasztotta kakaó-exportját a kakaó világgiazi árának csökkenése miatt és megkezdte raktárkészletek képzését,

valamint az idei termés kiürülését hazai piacon.

Pannoniaexport

Újvidéken Agrovojdina, a Koprodukt, az Agroproduktiv és az Impez vállalat egyesüléséből megalakult a Vajdaság autonóm tartomány legnagyobb külkereskedelmi vállalata, a Pannoniaexport, amely több mint 4300 dolgozót foglalkoztat. Az új vállalat létrehozása az egész jugoszláv külkereskedelmi tevékenység átstrukturálásának is jelentős állomása.

Dunai Vasmű: öthónapos előny

Öthónapos előnyt szereztek a kivitelezők a Dunai Vasmű konverter-acélmű építkezésén, s a gyorsításban a KISZ védnöksége is jelentősen segített — jelentették be tegnap Dunaújvárosban, a Fejér megyei KISZ védnökségek tapasztalatcseréjén.

A 10 milliárd forint értékű nagyberuházáshoz már elkészít-

tették a csarnok 18,5 ezer tonna súlyú acélszerkezetét, s a teljes mennyiséget felszerelik az év végéig. A gyorsítás következtében az oxigéngyár és a mészmű egy évvel hamarabb, az első acélgyártó konverter pedig várhatóan 5—6 hónappal a határidő előtt, 1981 augusztus—szeptemberében megkezdte a termelést.

Az úrhatnám polgár a Nemzeti Színházban

Milyen is egy mamamusi?

Tudvalevő, hogy Molière milyen makacs elszántsággal igyekezett saját korszakában megreformálni a kor uralkodó játéktípusát, a deklamált és a felhangzósságot, ám ezenkívül eszébe sem jutottak a hagyományosan túlbuzgó díszletek, amelyek szintén rászorultak volna az egyszerűsítés nagyvonalú gesztusára. Lee Simonson, a modern szcenika egyik úttörője panasolja ezt, megemlítve, hogy amikor Molière átvette a Palais Royal színházát, első dolga volt a bonyolult színpadi masinériák költségeit nem kímélő felújítása. Holott „vigjátékaihoz sokkal kevesebb díszlet szükséges, mint amennyi között ő játszotta őket.”

Pauer Gyulának Az úrhatnám polgárhoz tervezett színpadképe úgy felel meg mai ízlésünknek, hogy egyszerűsített felidézze a tizenhetedik század „színházi dobozát” is. Igaz, nem annyira a molière-i balettkomédiák már barokkos körítését, mint inkább azt a szikár változatot, amelyet a Hotel de Bourgogne tervezői alakítottak ki: a színhely palotaterem, a nézővel szemközt hátsó falán egyetlen, az előtér két szélén álló oldalfalakon pedig további egy-egy ajtóval. Pauer ezt a teret vakító fehérben tartja, s bőséges arany cirádázással teszi Jourdain úr vagyona és szisztusához méltóvá. A rendező számára pedig, mintegy második játéktérként, felkínálja a tág, hervadtan szürkészöld színpadbelsőt, amelyet a pompázatos előtérrel nem fallal, csupán a bizonyos középső ajtóval választ el.

Az ekként kettős tagolású színpad könnyedén képzeltátszik Zsámbéki Gábor elképzeléséhez; amint elfoglaljuk zsölyeinket, a jól belátható háttérben már felépéshez készülődnek a színészek — no persze nem a Nemzeti tagjai, hanem egy „korabeli” francia társulat —, s a zsinórpadról leereszkedő hatalmas jellemfogás árnyékában békésen cseverésznek. A szándék tehát már eleve világos: a keretjátékjelzés hangsúlyozni hivatott, hogy itt és most megmutatunk egy történetet, sőt tán egy stílust is. Zsámbéki ezzel a manapság gyakran használatos rendezői gesztussal némiképp „brechtizálja” a produkciót, bizonyos távolságot akar tartani tőle, értésünkre adva, hogy ezt a farce-elemekkel, ének és zeneszámokkal, valamint balettbetéttel tarkított komédiát nem a realitásban, inkább a nyomtatékkal teátrális példázattal szintjén kell elfogadnunk.

Azért is időztünk annyit a színpadképnél, mert leghatározottabban abból tűnik ki ez az időzöles felfogás. Ezek után kifogásaink két csoportra oszthatók. Az elsősébe azok tartoznak, amelyek az elfogadott koncepcióban belül maradva, annak szel-

lemében kéri számon a rendezés színészvezetői következetességét.

Már az első jelenetben érzékelhető, hogy a hangvétel kissé bizonytalan. Gelley Kornél és Agárdi Gábor kezdetben mértékelten karikírozza a zene- illetve táncanár figuráját, Kállai Ferenc Jourdainje pedig gyermeki bambasággal próbálja átadni magát a kora reggeli kulturális élményeknek. Ahogyan az énektrio „pásztoridőt” szenvedve végighallgatja, s közben kezei minduntalan göcsösösen tapsba rándulnak, véget vetve az önkéntes fülkínzásnak, az üneményesen jellemző. Azután azonban másféle, más fajsúlyú ötletek következnek. Jourdain elkapja az énekmeister vezénylőpálciáját, s gallérija mögé dugja, vakaródzni kezd vele. Majd feláll és „egyedi” pantallója meg kabátja találkozásából hosszan elővillantja meztelen pocakját. Nemsokára berobban a színre Vajda László bömbölő vívómestere, hogy a Gelley—Agárdi kettőssel parázs csihi-puhit rendezzen Vitéz László bábszínpadi modorában.

Mindez rendben is volna, semmiféle finnyáság nem tilthatja, hogy a jellemvígjáték bohózatba, vásári nyersségbe csapjon át, hiszen Molière-től az efféle harsány hang éppen hogy nem idegen. De hát akkor tovább kellene fejleszteni az előadásban azt a választott stílust — vagyis ennek a szintársulatnak a stílusát, amelyik az imént a szemünk előtt állt feljött feljelmezeit. Ehelyett Koltai Róbert majdhogynem utonnan „hozza be” jellegesen szabómeisterét, Helyei László Cléante-ja is habozik méltóság és szelebutyiság között, és Szirtes Ági egyetlen ziccerre hegyezi ki egyébként színtelen Luciját.

Jourdainné szerepében Máthé Erzszi vérfagyasztóan realista, és olyannyira erélyes, hogy el sem tudjuk képzelni, miként lehet ebben a házban rajta kívül bárkinek egyetlen szava is, nemhogy akarata, urambocsa, hóbortjai. Hogy azután Luci zokogó-betétjéhez hasonlóan, ő egy hadaró-magánszámmal siet utolérni a komédiát, az önmagában kétes értékű megoldás. És akkor itt van még Major Tamás túlságosan is visszafogott Dorante-ja, Bodnár Erika fanyar-fagyos Doriméne-je — ők ketten mintha egy másik előadásból jöttek volna át. Ha például e színtelenül előkelő grófnő alól Jourdainné kirántja a székét, s ő a meghökkenéstől percekig kénytelen az ebédasztal alatt tartózkodni, akkor ennek a játéknak a hangulati előkészítéséről már korábban gondoskodni kell, másként egyszerűen időtlenné sikeredik. S még akkor is megfontolandó megoldás ez, hiszen Doriméne egy ilyen inzultus után aligha fog visszatérni éppen Jourdainné házatárára.

Vagyis a Nemzeti Színház előadásának stílárius egyvelege arra utal, hogy Az úrhatnám polgár a próbamunka közben mégiscsak ellenállt a tisztán bohózati felfogásnak, s a színészek alighanem megéreztek ezt. Meglehet, maga Zsámbéki is; noha feltehetően abból indult ki, hogy ha a darab nem egyéb egy mármár az örülettel határos monomania körképénél, akkor helyénvaló a játék mindennemű túlzása, földtől való elrugaskodása. Erre nem mondhatunk egyebet: ez az elképzelés felemás módon valósult meg.

Másodjára pedig ellenvetéssel kell élnünk egy külső nézőpontból is. Anélkül, hogy meg akarjunk fosztani Az úrhatnám polgárt elementális humorától, úgy gondoljuk, elképzelhető ennek a komédiának egy alaposabban elemző, a karaktereket pontosabban és ismerősebben megrajzoló előadása. Olyan koncepció tehát, amely Kállai Ferencnek a szerep több rétegét segítette volna kibontani, engedélyezve a figura belső drámájának, végtelen vonásainak ábrázolását. Valószínű, hogy az örök Jourdain úr nemcsak mulatságos, de nem egy vonatkozásban taszító alak is. Ezenfelül pedig gyanítható, hogy sznobériája és hiú felkapaszkodási vágya mellett bizonyos értelemben áldozata is korának.

Mert gondoljuk meg: Jourdain úrban ugyan állandóan ott él a kívánság, hogy mamamusi legyen; vagy bármilyen címet, rangot, méltóságot jelent, ám szép számmal akadnak, akik ösztönzik, elnézik, felhasználják ostoba kivagyiságát. Ha így nézzük, akkor a darab szereplőinek jó része is árnyaltabb megvilágításba kerülhet.

Zsámbéki ezúttal mintha jobban törődött volna a korszerűség formai megoldásával meg néhány valóban hálás mozzanattal, jelenetrel. Ilyen Kállai rémek belebonyolódása a „frissen tanult” hangzóba, Cléante és Luci, illetve Covielle és Nicole kergetőzése ajtón ki — ajtón be. A mamamusi-avatás is kedves színpont ezen a színpadon, bár hosszadalmasnak érezzük, mert ebben az előadásban nem több, mint Molière királyi megrendelésre írt balettbetétjének engedelmessé „felvállalása”.

Az úrhatnám polgár egy összetettebb megvalósításának viszont az is feladata lehetne, hogy erre a penzumra a váltópont dramaturgiailag fontos szerepét bizza; mintegy olyan megmerítkezésnek használva a mamamusi szertartást, amelyből Jourdain már végérvényesen megváltozva — ha úgy tetszik: eltörölve — kerül elő, s tekintetében a téboly helyet ad a tragikumnak is.

Mészáros Tamás

Várady Róbert rajza

Szavazás

A magyar zenei műveltség sok évtizedre, talán évszázadokra szóló programot jelent... A demokrácia pedig ezen a ponton kettőt jelent: az egyik a zenei művelődés eszközeinek hozzáférhetővé tétele mindenki számára, a másik a nemzeti sajátosságok teljes érvényesítése — mondotta Pécselt 1945. november 19-én Kodály Zoltán.

E program reá eső részét vállalva készítette most el a Magyar Hangfelvevő Vállalat három újabb lemezt. Közébe ma már leírni a szót: közművelődési törekvések öltönek testet e kísérletben; de mit tegyünk, ha valóban erről van szó! Éppen Kodály Zoltán mondotta, hogy nálunk gyakorta még a más szakmai vagy éppen művészeti ágakban jártas értelmiségiek körében sem ritka az olyan, ki a zenei értéket a zenei kocsisbortól nem képes megkülönböztetni. Hogy egészen pontosan idézzük: „Az a magyar társadalom, mely kitűnően ismeri a fajbor és a kocsisbör közti különbséget, zenei kocsisbörön él.”

Wilhelm A. Rieder Schubert-portréjának és John Constable Táj kettős szívárvánnyal festményének, Koszta József Tanyájának, valamint Paul Signac Bárkák napfényben című festményének és Marcel Baschet Claude Debussy portréjának reprodukcióval díszített borítókba csomagolt lemezeket vehettünk e napokban kézbe. A Szereti Ön Schubertet? a Szereti Ön Kodályt? és

A Szereti Ön Debussyt? című zenei összeállításokat (amelyekhez — ilyen jellegű publikációk esetében ez sem hagyható figyelmen kívül — Pándi Marianne, Bónis Ferenc és Fittler Katalin írt az életműveket ismertető szöveget). A lemezek lapjain pedig válogatás, amely egy-egy életművel szeretné megismertetni a lemezek hallgatóit. Pontosabban: arra a roppant nehéz feladatra és talán felmérhetetlen nehézségekkel járó munkára vállalkozik, hogy egyetlen lemezforgatás idejébe sürítve nyújtson bepillantást egy-egy életmű rejtelmeibe, zenei ismereteket terjesszen és talán éppen az első ilyen jellegű zenei élmények birtokbavételének örömeivel segítse felkelteni a lemezt hallgató később is gyümölcsöző érdeklődését.

Hosszabb írás keretei között elősorban a választott művekről és ezek interpretálásáról szólhatna a méltatás. És arról is lehetne szó ejteni, vajon Schubert muzsikájának népszerűsítését eredményez-e A szereti Ön dalciklus nyolc darabjával kezdeni? De most mégse erről ejtsünk szót! Hanem az útkeresésről, a vállalkozásról, amellyel a magyar hangfelvevő kiadás ismét szavazott a Kodály Zoltán meghirdette program szívós, következetes és fáradhatatlan munkát kívánó teljesítésére, illetve a program teljesítését szolgáló törekvések mellett.

— y —

JEGYZET

A második menet

Simone Signoret pereskedik. A franciák világsztárja prókátorok és ítések markába került: azzal vádolják, hogy híres emlékiratait, az 1976-os francia könyvpiaci sikerkönyvét nem ő, hanem barátja, riportere, Maurice Pons írta. Signoret, úgy mond — már elnézett —, de plagizált. Pontosabban élete kanavészát adta egy könyvhöz, amit azonban nem ő hozott létre, jöhet az ő neve alatt jelent meg. Hiszen Signoret-nak, mint az ellenfél ügyvédcskéje mondja (ezt a jelzőt Signoret aggatta rá): „fogalma sincs arról a nyomászó magányról, ami akkor fogja el az író, amikor mereven bámulja a fehér papírt, amely csak visszabámul”.

Természetesen ezt a vádat már Signoret sem hagyhatta szó nélkül. Ügyvédet fogadott, védekezett, de igaza bizonyítására mégis legjobbnak úgy vélte, ha ír egy újabb könyvet, egy másodikikat. Megszületett tehát az újabb Signoret-opusz, az első könyv történetének a története.

„Elviselhetetlen ugyanis a vad — így nyilatkozott a színésznő. — Hiszen írás közben végig szorongtam, vajon felválthatom-e a mestersejtemet egy másikkal? Abba hagytam tehát az írást. Aztán újrakezdtém, megint befejeztem. És most ilyesmivel vádolnak...”

A Nostalgia nem a régi című híres emlékiratokat, mint most az új könyvből kiderül, Signoret mikrofonba mondta Pons-nak, aki — mint az előszóban leszögezi — sem írója, sem szerkesztője nem volt a könyvnek, legfeljebb inspirátora.

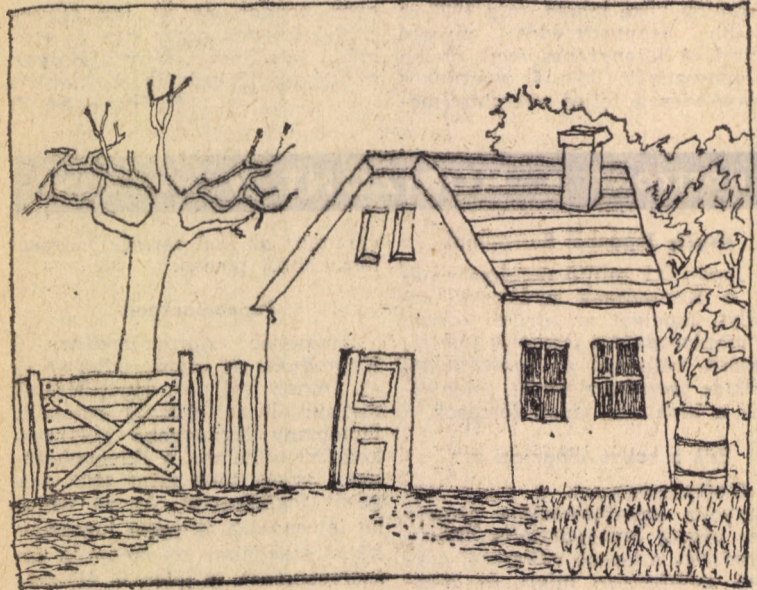
Signoret tehát valószínűleg megnyeri a pert. Már csak azért is, mert az új könyvet, amely néhány hónappal ezelőtt jelent meg, napok alatt szétkapkodták. És most mindenki (és főleg a Seuil Kiadó igazgatója) izgatottan várja, vajon megvádolják-e újból plagizációval az írónőt, vagy elcsitul az ellentábor haragja. Ha ugyanis újból megvádolnák, jöhetne a harmadik kötet. A harmadik millió.

(vinkó)

Móricz-emlékülés lesz Debrecenben

Móricz Zsigmond munkásságát méltatják születésének 100. évfordulója alkalmából a Debreceni Irodalmi Napokon, október 25—27. között. A Magyar Tudományos Akadémia nyelv- és irodalomtudományi osztálya, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság, valamint a Hajdú-Bihar megyei és a debreceni városi tanács szervezésében sorra kerülő tanácskozás alaptémája: Móricz valóságát és időszerűsége.

A tudományos előadásorozat mellett számos más rendezvény is tisztelegnek a 100 éve született író emléke előtt: megkoszorúzzák az író szobrát, a Déri múzeumban Móriczsal kapcsolatos kiállítás nyílik, és bemutatták a Légy jó mindhalálból készült színművet.

Szikszai Károly rajza

Argentín gondok

Gazdasági libikóka

Argentína gazdasági fejlődése 1979 első félévében igencsak *felemás képet mutatott*. Míg a statisztikai adatok pozitív képet rajzolnak elénk, addig az infláció mértéke alaposan meghaladta a latin-amerikai körülmények között is kiugró 100 százalékot. A kormányzat most egyszerre örül és aggódik.

Örül, mert az év első hat hónapjában a bruttó hazai termék — 1978 első félévével összehasonlítva — 10 százalékkal emelkedett, az ipari termelés 13,6 százalékkal bővült, az építési tevékenység 8,3 százalékkal nőtt, és a mezőgazdasági termelés is 4 százalékkal volt nagyobb a bázisidőszakénál. Kiugró termelési eredményt mutattak fel más ágazatok; a vas- és acélpár, a szelvénygépkocsi-gyártás és a mezőgazdaság is várhatóan rekordot zárhat. Argentína külkereskedelmi mérlege az első félévben több mint egymilliárd dolláros többletet eredményezett. Tízmilliárdal emelkedtek a valutataralékok — az ország gazdasági egyensúlya megszilárdult.

Aggodalommal tekintenek viszont a fő célok meghatározásában mutatkozó bizonytalanságra; ennek figyelmeztető jelei már 1979-ben megmutatkoztak. A kormány 1978 végén ugyanis erőteljes inflációellenes programot hirdetett, s ekkortájt kezdődött Argentínában a ma is tartó látványos fellendülés, melynek optimista tükrében a vezetés csupán félgözzel látott hozzá elgondolásai megvalósításához. A tervezett hitelkorlátozó intézkedések helyett — 1979 első felében — ismét engedélyezte (olcsó kamatlábakkal kifejezetten ösztönözve) a külföldi hitelek felvételét. A várt korlátozó jellegű valutapolitikával ellentétben olyan intézkedéssorozatot léptettek életbe, melynek következtében a forgalomban levő pénzmennyiség az első félévben 180 százalékkal nőtt. Ilyetén az ösztönző rendszer növekvő exportbevétel eredményezett, következésképpen dinamikusan növekedhettek a beruházások, és emelkedett a munkaerő iránti kereslet.

Jelentősen csökkent tehát a munkanélküliség, sőt, egyes ágazatokban kifejezetten munkaerő-

hiány volt tapasztalható. A munkaerő-kereslet arányban emelkedtek a bérek, s a növekvő bérskála eredményeként nem valószínűsíthető meg a kormány inflációellenes csomagtervének legfontosabb eleme — a korlátok között tartandó fogyasztói kereslet.

A kormány a fogyasztói árak emelkedését úgy próbálta megakadályozni, hogy liberalizálta az importot és több szektorban vámszökkentést hajtott végre. Ezáltal középtávon elérték ugyan bizonyos eredményt, de a nem vámszerű tényezők miatt (sok kereskedő egyáltalán nem érvényesíti a fogyasztók felé az olcsóbb külföldi termék importjából származó árelőnyt, hanem saját nyereségét növeli) ez nem volt jelentős.

A közelmúltban nyilvánosságra hozott termelési adatok azt mutatják, hogy a vállalatok több ágazatban elérték kapacitásuk felső határát. Más szektorokban viszont (vegyipar, papírpár, olajipar) a cégek teljesítményük további fokozására készülnek. A kormány 1979 második felére a növekedési ütem mérséklődésével számol. Ennek következtében a kivitel dinamikája feltehetően lanyhul és a külföldi hitelek felvételét sem lehet majd a korábbi magas szinten tartani. Egy monddal meghatározva: a forgalomban levő pénzmennyiség növekedési ütemének csökkenése várható.

Tegyük fel, az infláció enyhülése a kormány különintézkedése nélkül is létrejön. Megfigyelők úgy ítélik meg a helyzetet, hogy a kormány számára ez lenne a legszimpatikusabb variáns. Az erőteljesen inflációellenes, korlátozó intézkedések ugyanis azt a veszélyt hordozzák magukban, hogy lefékeznek az amúgy is ingatag fellendülést és a dinamikus növekedést megtorpanás követi. Argentínának pedig egy gazdasági stagnálás — belpolitikai szempontból — megengedhetetlen alternatíva lenne.

Az argentin gazdasági vezetése két rossz közül kell választania. Sok jel arra mutat — a dilemma eldőlt: a háromjegyű inflációt ítélték a kisebbik rossznak...

G. Gy. — Sz. P.

Magyar gazdasági és műszaki napok Romániában

(Folytatás az 1. oldalról)

ság magyar tagozatának elnöke, román részről pedig jelen volt Nicolae Constantin miniszterelnök-helyettes, az állami tervbizottság elnöke, a gazdasági

együttműködési vegyes kormánybizottság román tagozatának elnöke.

Kedden Bukarestben a szakmai nap keretében megkezdődnek az előadások. Három nap alatt 24 szakmai előadás hangzik el.

Nagy érdeklődés előzi meg

Jövőre: OMÉK

Tudósítónktól.

Nemzetközi sajtótájékoztatót számolt be az öt év után ismét megrendezendő mezőgazdasági kiállítás előkészületeiről hétfőn dr. Kovács Imre mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszterhelyettes. 1975 után — egy idevágó kormányhatározat értelmében — 1980-ban, egyébként a régebben megszokott hónapon, vagyis augusztus 19. és szeptember 4. között tart nyitva ez a látványosságnak és szakmai információ-özönnek egyként beillő agarárszemle.

Nemzetközi jellegű lesz a vásár; jóllehet a jelentkezés csak március elején zárul, bejelentette részvételét már a Szovjetunió, Lengyelország, Csehszlovákia, a Német Demokratikus Köztársaság és Ausztria. A belföldről jelentkezők sorát a Hajdúsági Agrárpari Egyesülés, a Bólyi Mezőgazdasági Kombinát és az

ócsai Vörös Október Termelőszövetkezet nyitotta meg.

A vásárcsopont főterén, egy hatezer négyzetméteres új pavilonban mutatják be a feldolgozott élelmiszerek széles skáláját. Ilyen méretű kiállítást e témakörben még sem itthon, sem külföldön nem rendeztünk. A 17 ágazati és általános témájú szakbemutató között lesz agrárpolitikai, vezetésszervezési, erdészeti, halászati-vadászati, kistermelői, s a korábbiakhoz hasonlóan jelentős állatfelvonultatásra is sor kerül. Így 400 sertés, 64 tenyészlő, 50 különböző fajú, hazánkban őshonos állat tekinthető majd meg a sorrendben 69. Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás és Vásáron, tíz hónap múltán.

A 68. OMÉK-ot 1,1 millióan látogatták meg, s bár a becslés korai, nyíltan remélhetően megfordulnak majd a kőbányai vásárvárosban jövőre is.

Az intenzív kecske

Exportra teremtve, termelve Bábólnán — A lótló a hibridsertésig

„Végtermék” — hallottam a szót az őszi kukorica-bemutatókon, s való igaz: a hibrid-vetőmagból származó, minél nagyobb hozam, figyelemmel a gazdaságosságra, jövedelmezőségre, s a lehetőleg minél energiatakarékosabb szárítás-tárolás folyamatának végén van ott az a „termék”. Egyedül a bábólnai napok sajtóelőnapján láthattam állatokat is, egyazon istállóba gyűjtötték a nyulakat, csirkéket, sertéseket. Ló már nem volt, holott az állami birtokot éppen lóügyben alapította majdnem két évszázada II. József. Ez a katonai ménes főként azonban háborúban volt a „leghűségesebb társa” eleinknek, miként egy paripa szobrának föliratán olvashatni, a mai Bábólnai Mezőgazdasági Kombinát központjának udvarán.

A Schagya család

Erről az udvarról persze ma is megszámozott lóistállóba térhet a látogató, hiszen az idén 847 lóból — 623 angol telivér, 147 arab — tevődik együtvé az állomány, vagyis a tavalyihoz képest egyetlen példánnyal gyarapodott. Rangban sem vesztett Bábólna, sőt: 1978-ban az arab fajta tenyésztők világszövetsége önállóan ismerte el a Schagya családot, amelynek eredete 1836-ra nyúlik vissza itt, az egykori ménesbirtokon.

Ilyen elismerésre még nem volt példa — magyarázza dr. Papócsi László vezérigazgató-helyettes, aki azonban rögvést átvált jövedelem témájára: a sertésre, ha szabad merészen fogalmaznom, a csodamalacok megteremtésének művelője. Előbb azonban a már meglehetősen tudok meg annyit, hogy a Tetra hibridsertést előbb nyilvánították elismert fajtanak Franciaországban, Spanyolországban, a Német Szövetségi Köztársaságban, mint idehaza.

Ezt talán annyiban találok értetetőnek, hogy a vezérigazgató-helyettesre várakozván toppant be az NSZK-ban is tevékenykedő genetikusok, s hogy — mint ezt dr. Burgert Róbert vezérigazgatótól ama sajtóbemutatón hallottam — NSZK-beli közös vállalatuk, a Protinas cég már megteremtette azt a remélhetőleg nálunk is slágernek beillő sertést.

Ugyanezen délelőttön érkezett olasz vendég is Papócsi Lászlóhoz, nyűltügyben, míg a vezérigazgató-helyettes mai napja — reggel 6-kor volt az értekezlet — a beruházások megbeszélésével kezdődött, amelyek közül a szovjet exportot előrelentő mondható az egyik legfontosabbnak. A percre beosztott napi programot megszakítja egy fontos telefon: ötezer tonna premix iránti exportjára nyílik lehetőség, frankfurti közvetítéssel. Lehet, hogy egy két és fél millió dolláros üzlet előjátékának voltam akaratlanul tanúja?! Akkor az a premix, állateledel a BCR jelölésű üzemből indul távoli útjára, Bábólna, a Chinoín, a Rich-

ter, belföldön Kőbányai Gyógyszerárnyáráként ismert vállalatok összefogásával épült és lám, néhány esztendő múltjával már messze földön ismertté vált, bábólnai gyárból.

De úgyszintén három betű jelölő az új sertésprogramot is: SPF, amely a specific, patogenetic és free szavakat hordozza, magyarul a speciális kórokozótól mentes, leendő Tetra-állományt. Még 1977-ben hozott határozatot róla a MÉM miniszteri értekezlete: „Ki kell munkálni a sertés-tenyésztés jobb biológiai hátterét biztosító SPF program üzemi

SPF hízó, azaz ismét csak: „pégmenték”. S mivel Bábólnán 1973 óta rendszeresen exportálnak sertésenyészetanyagot, várható, hogy az SPF-minőség megteremtésével a kombinát tenyészállat forgalmazása ugrásszerűen növekszik majd.

Tudományos alapossággal

— És amire a hagyományos iótartásról Bábólna vagy másfél évtizede átváltott: a baromfi?

— Ha átböngészni az üzemgazdasági mutatóinkat tartalmazó listát, láthatja, hogy már húsz esztendővel ezelőtt több mint húszezer állat volt a teljes baromfiállományunk. 1970-ben közelítettük meg az egymilliót, s rá öt évre már a két és fél milliót értük el, míg idei tervünk valamivel meghaladja a három és fél milliót. Bábólna mindig is állattenyésztéssel foglalkozott, s ma is minden eköré csoportosul, ideértve főként a kukoricatermesztést. Időközben betört a tudomány, a gépi adatfeldolgozás, a különféle kísérletek. Ily módon lehetővé vált az egzakt kiválasztás. Kétségtelen, hogy broylercsirkéinkkel az utóbbi években adódtak gondok is, a hizalók olykor a tenyészanyagban kerestek hibát, a tenyésztők a tartási színvonalban. Váltottunk hát, s májstól Tetra-726-os néven bocsátunk ki olyan broylert, amelytől 15 százalékos hozam többlet várható...

méretekre alkalmazható rendszerrel, vállalati keretekben, állami eszközök segítségével”.

Az az évtized — mondja a vezérigazgató-helyettes, szakmáját illetően állatorvos —, amely az iparszerű sertéstartás elindítása óta eltelt, látványos viták hevében zajlott. Eközben a többi között tisztázódott az istállózási problémák, a Tetra-S sertés-hibrid itthon és külföldön bevált. Am a sertésnek is vannak körözököi, s a megfertőzött állat fejlődése lelassul, takarmányértékcsökkentés gyengül, és így tovább. Ha viszont mentesülnek e körözököktől, ugrásszerűen vagy húszszázalékos tiszta hozam többlet érhető el.

Sertés császármetszéssel

A varázsige: császármetszés. Az így világra segített malac inkubátorba kerül, ahol speciális kezelést kap, s a mamával kapcsolatban már nem kerül. A beruházás központi fejlesztésnek minősül, vagyis a miniszterium, az Állami Gazdaságok Országos Központja, a bábólnai kombinát pénzüpén kívül az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság is ad bizonyos összeget, így teremtve meg azt a 140 millió forintot, ami az épülethez, egyebekhez szükségeltetik. 1980 nyarán kezdhetik meg a császármetszés műveletsorozatát, s rá egy évre, 1981 második felében alakul ki az első nagyüzemi állomány. A program megvalósultával három-ezer SPF nagyszülő sertést állíthatnak elő évente, s a láncolat következő fázisai: 15 ezer szülőpár kocasuldo, majd 300 ezer

Fölrémlik, hogy a vezérigazgató-helyettes fiatalon és hirtelen elhunyt elődje évekkel ezelőtt, egy Babilónia elnevezésű határ-területen juhodályokhoz vezetett el, ahol is a leendő hibrid birkát mutatta meg. Mi van ezzel a programmal?

Tízévesek a kísérleteink — így dr. Papócsi László. — Az eredményes kitisztultak, a hatodik öt éves tervben útjára indítjuk a hibrid birkát országosan. Sikertől ugyanis egy olyan szapora juhot kitenyészteni, amely képes évente 2,5–3, illetve két évenként öt bárányt ellenni, dupláját a mainak. A bárányhizlalás, hasonlóan a baromfihoz, zárt rendszerben, iparszerűen történik, míg az anyatartás gazdaságossági okokból hagyományos marad, gondoljon a legeltetés, a melléktermékek felhasználásának megőrzését szerezére. Lényeges lenne a szétzabdalt folyamat — más veszi a gyapjút, már a bárányt — egyszerűsítése tenyésztéstől az exportig.

Bábólnán nyulakat is láthatunk, ők aztán az újdonság jövővények! A minőségi fejlesztés a cél, a nyúl hazai tömegtakarmányokat eszik, s jól lehet exportálni. Ami azonban igazi kuriózum, az a kecske; van már egy háromszáz éves nyájuk, tejtermelő típusból. Csodálatos a produktivitásuk, testtömegük húszszorosát adják tejben, amelynek magos a fehérjetartalma. Az „intenzív” kecske annyi tejet ad, mintha 14 ezer litert nyújtana egy tehén egy évben...

Keresztényi Nándor

Mérséklődő az iráni nyersolajexport

Irán úgy tervezi, hogy csökkentse nyersolajexportját, növeli ellenben az olajtermékek kivitelét — közölte Ali Akbar Mojnfar iráni külügyi miniszter a hivatalos PARS hírlapnak adott nyilatkozatában. A csökkentés időpontjáról és mértékéről nem beszélt. Irán máris tárgyalta japán szakemberekkel napi 500 ezer hordó nyersolaj feldolgozására olajfinomító építéséről.

Kína óvatoskodik

Kína növekvő külkereskedelmi mérleghiánya miatt a jövőben sokkal óvatosabb pénzügyi és külkereskedelmi politika folytatására kényszerül — állapította meg az amerikai központi hírszerző hivatal a kínai külkeres-

HORIZONT

kedelmi forgalom adatainak elemzése alapján. A jelentés megállapítása szerint az ország még 1977-ben 1,5 milliárd dolláros külkereskedelmi felesleget halmozott fel, tavaly viszont már 255 millió dolláros hiányuk volt. Az idén még nagyobb deficit várható.

NDK—panamai kapcsolatok

Megkötötték az NDK és Panama közti első kereskedelmi egyezményt. A tárgyalások során mindkét állam kifejezte azt a szándékát, hogy külkereskedelmi kapcsolatokat építsenek ki egymással a kölcsönös előnyök alapján.

Japán csökkenti függőségét a kőolajtól

Japán a következő 15 év alatt 60 százalékkal csökkenti függőségét a kőolajtól. A szén- és atomenergia fokozott felhasználásával az ország energiellátásában az olaj arányát 74,5 százalékról 43 százalékra csökkentik.

Csőd szélén a Chrysler

A Chrysler amerikai autókészern csődje tömeges munkanélküliséget jelentene — jelentette be Douglas Fraser, az amerikai autóipari munkások szakszervezetének elnöke. A kongresszus előtt mondott beszédében a kormány segítségét kérte a pénzügyi nehézségekkel küzdő vállalat számára és felajánlta a szakszervezetek együttműködését.

Üzemi napok a bicskei járásban

Kirándul a hivatal

Nem először adunk hírt a bicskei járási hivatal egy-egy követésre méltó kezdeményezéséről. Ezt a hivatalt ugyanis a szüntelen útkeresés, a rokonszenves újítózándék jellemzi. Korábban már beszámoltunk arról, hogy a bicskei járásban megvalósították az úgynevezett községi napok rendszerét; mostani írásunk e gondolat továbbfejlesztésével, pontosabban az üzemi napok jelentőségével és hasznosságával foglalkozik. Feltehetően sok más járás akad az országban, amelynek tanácsi vezetői valami hasonlóra vállalkoztak. Ugyanakkor az is valószínű, hogy akadnak járási hivatali vezetők, akik számára a munkamódszer szempontjából is fontos lehet a bicskeiek kezdeményezése.

Nemrégén egy hétfői napon valamilyen ügy illetését kerestem telefonon a Fejér megyei Tanács bicskei járási hivatalánál. Sajnálkozó női hang közölte: senkit nem kapcsolhat, mert valamennyi vezető és szakember már reggel elment a Csákvári Állami Gazdaság göbböi kerületi központjába — üzemi napra.

— Miben áll az ilyen üzemi nap, mi a célja? — kérdeztem most dr. Sass Józsefet, a hivatal elnökét.

— Régebbre kell visszanyarodnom. Már jó ideje rájöttünk: a szorongató időhiány miatt nem ismerjük eléggé a járás községeit, intézményeit, üzemeit. Ezért kezdtük meg mintegy három éve az úgynevezett községi napok szervezését. Tervszerűen előkészített kiszállások ezek; az osztályvezetők jóelőre felméri a maguk szakterületén az adott település viszonyait, minősítést készítenek, amelyet a helyszínen ismertetnek és megvitatnak a község vezetőivel. Ugyanakkor a helyi tanácselnök szintén beszámol helyzetükről, gondjaikról, terveikről. Sort kerítünk arra is, hogy kisebb munkacsoportokban bejárjuk a községeket, érdeklődünk, mi foglalkoztatja a lakosságot, a tsz-tagokat, a munkahelyek dolgozóit. A találkozók hasznosnak bizonyultak mind a meglátogatott településeket, mind hivatalunk számára. Azóta már eljutottunk a járás minden községébe: van, amelyikbe vissza is tértünk; Vértesacsán például a közelmúltban már lemerítettük a legutóbbi látogatásunk óta elért fejlődést.

Minden munkahelyre

— Ezért határoztuk el — folytatja az elnök —, hogy a bevált minta alapján rendszeresítjük az üzemi napokat. Ez esetben a kapcsolat jellege más, hiszen, amíg a községek általános felügyeleti irányításunk alá tartoznak, a járás legtöbb üzeme valamelyik tárcához tartozik. Egyik célunk az, hogy az államigazgatási szolgáltatást helybe vigyük, közelebb az állampolgárokhoz, s ezzel is könnyítsük a munkahelyek gondjait, egyidejűleg pedig bevonjuk őket a járás életének egészébe, a feladatok közös megoldásába. Másik, ugyanilyen fontos cél, hogy közigazgatási dolgozóink, főként a vezető beosztásúak, bővítsék ismereteiket, munkájuk jobb gyakorlásához helyszíni tapasztalatokat szerezzenek a gazdálkodó egységeknél is. Így hát az idén ennek is nekivágtunk.

Érdeklődnek, milyen szempontok alapján válogatják ki a meglátogatandó üzemeiket, de dr. Sass József megelőz:

— Amint az a községek esetében sikerült, szeretnénk a következő időkben a járás valamennyi számottevő munkahelyére bekapcsolatni. Kezdtük a Mechanikai Mérőműszerek Gyárának bicskei üzemével. Folytattuk az ÁFESZ-nél, amely járászerte kulcsszerepet vállal a lakosság ellátásában. Több boltot kerestünk fel Bicskén, Etyeken, Felcsúton; meghallgattuk az ott dolgozókat és a vásárlókat is. Ennek alapján összegeztük a tapasztalatokat a szövetkezet vezetőivel.

Csak amikor az elnök a legutóbbi, a Csákvári Állami Gazdaságnál megtartott üzemi nap eseményeit idézi vissza, bontakozik ki előttem e találkozások haszna, sokrétűsége. A járási hivatal vezető gárdája mellett ott volt a járási főorvos, az állategészségügyi állomás, a földhi-

vatal vezetője, a sportfelügyelő stb. Fogadták őket a gazdaság, valamint a nagyközségi közös tanács vezetői, s természetesen a dolgozók, a szocialista brigádok képviselői. Sok a közös megbeszélési való: a 14 ezer hektárt művelő, 23 közigazgatási egységre kiterjedő mezőgazdasági nagyüzem területének több mint a fele a járásban fekszik, dolgozóinak 46 százaléka szintén helybéli. Gyors fejlődése mellett — termelési értéke négy év alatt 249 millió forintról 380 millióra emelkedett — egyre több gonddal is küszködik, amint az Hanzelik Pál igazgató beszámolójából kiderült.

Azonnali válasz

A dolgozók észrevételeit elsőnek Kiss Sándor, a gazdaság göbböi kerületének vezetője tolmácsolta. Szó esett arról, hogy a helyi boltba hetenként csak egyszer-kétszer érkezik kenyér; a szülők szeretnék, ha az alsósok is bejárhatnának Alesútra, a korszerűbb iskolába; a gazdaság létrehozta üzemi óvodát a tanács — a megállapodás ellenére — nem vette át egy év után. A járási szakemberek szorgosan jegyzeteltek, válaszoltak, érveltek. De végül is nekik szólt a hivatal elnökének határozott döntése: az illetékes osztályoknak haladéktalanul intézkedniük kell a jogos panaszok orvoslására!

És most jegyzőkönyvszerűen a látogatás délutánjáról!

Több üzemegység megtekintése után következők a fogadóóra: a gazdaság dolgozói közvetlenül fordulhatnak a járási hivatal elnökéhez. Tollas Ferenc az illetékes föld utáni adófizetési kötelezettség, Németh Sándorné a napközis térítés körül nincs valamivel tisztában; Bozsing Tiborné és mások az intézményes szeméztisztítást sürgetik, keresetlen szavakkal esetetelve a fennálló, immár túrhetően állapotokat. Mindenki azonnal megkapja a választ, s ismerteti az elnök az előzetesen írásban beadott panaszok nyomán tett intézkedéseket is.

Természetesen jut még idő kötetlen beszélgetésre is. Visszatérő téma: a tanácsi ügyintézés. Nem „a munda becületel” védi, csupán tényeket közöl a járási hivatal elnöke, amikor a közigazgatási dolgozók iránti követelményeket sorolja: mintegy húsz ezer jogszabály között kell eligazodniuk; a községi ügyintéző pedig egy napig sem állhat helyt, ha nem jártas a tanácsi munka valamennyi szakterületén.

Folytatják

De nemcsak a hivataltól kérnek — a hivatal is kér. Például segítséget a járásban folyó fontos építkezésekhez, köztük főként az alcéti célcsoportos lakások határidőre való átadásához; továbbá némi hozzájárulást saját erőből, hogy javuljon a községek árullatása.

— Végül is csak ismétellhetem magam: mindkét fél munkáját, a közös célok gyorsabb megvalósulását segítik az üzemi napok — teszi félre jegyzetét az elnök. — A járásban már kezd híre menni ennek a kezdeményezésnek, bízunk benne, hogy a következők még kevésbé lesznek „hivatali” jellegűek, s még több érdeklődő állampolgár jön el ezekre a fórumokra.

G. Sz. L.

Új tisztség a megyei tanácsoknál

Környezetvédelmi titkár

Megmaradnak-e természeti értékeink; mit teszünk a már-már veszedelmes mennyiségben viszsamaradt hulladékkal, iparunk és mezőgazdaságunk „melléktermékeként” vizeinkbe jutó szennyező anyagokkal, vagy a levegőt mérgező füsttel és gázokkal? Egyre több embert érintő kérdések ezek. Akik megértettek valamit a veszélyből, azok tudják, mennyire fontos, hogy a közelmúltban törvénybe iktattuk az emberi környezet védelmét. Ugyanakkor létrejött egy intézmény — az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal —, amelynek az a kizárólagos feladata, hogy a népgazdasági tervekkel és lehetőségeinkkel arányban, megkísérelje összhangba hozni a meglehetősen szerteágazó környezetvédelmi feladatokat.

Minden megyében

A hivatal rendkívül szoros kapcsolatot tart fenn a tanácsokkal is. Erről az együttműködésről beszélgettünk dr. Kormos Lászlóval, a Tanácsi Hivatal munkatársával.

— Egy hivatal, amely jól felkészült szakmai apparátussal rendelkezik, s képes hosszú távú koncepció kidolgozására, a környezetvédelemmel összefüggő munka irányának, feltételeinek és céljainak meghatározására, megfelelő segítő társak híján képtelen lenne megoldani a rá háruló feladatokat. Még azt sem győznék, hogy a feladatok megoldásában érdekelt minisztériumok, főhatóságok, szervezetek és vállalatok, tanácsi vezetők és szakemberek teendőit megszabják. Ezért döntött úgy a kormány, hogy a hivatal létrehozásával egyidejűleg a megyei tanácsoknál környezetvédelmi titkári állásokat létesít, s a fővárosi, valamint a megyei ta-

nácsok végrehajtó bizottságai mellett kötelező érvénnyel előírja a környezet- és természetvédelmi bizottságok létrehozását.

Elnökhelyettesek irányítják

— Milyen feladat hárul a környezetvédelmi titkárokra?

— Kinevezésükre a tavasszal és a nyár folyamán minden megyében sor került, a fővárosban pedig egy egész csoport jött létre. Egy korábbi elképzelésben csupán egy tanácsi környezetvédelmi előadó szerepelt, később azonban ez módosult. A megyei tanácsok egyháziügyi vagy ifjúsági titkáraihoz hasonlóan, kizárólag valamelyik tanácselnök-helyettes irányítása alá tartoznak, s egyúttal az említett bizottságok titkári teendőit is elvégzik. A környezetvédelmi titkárok jó része már a korábbi években is a megyei tanácsok valamelyik szakosztályán tevékenykedett, tehát sem a szervezettel, sem a feladattal nem volt teljesen idegen tőlük. Van köztük agrármérnök, vegyész, építész vagy vízügyi szakember, s a legtöbbjük már valamelyik egyetemünkön környezetvédelmi szakmérnöki képesítést is szerzett. Fő feladatuk — akárcsak a hivatalnak — a koordináció az egyes tanácsi szakosztályok, a működési területükön lévő vállalatok és szervezetek, valamint a szakközvetítők között.

— Kik működnek közre a környezet- és természetvédelmi bizottságok munkájában?

— A megyei tanácsstagokon kívül a bizottságokba — az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal és az Országos Környezetvédelmi Tanács közösen kiadott ajánlásait figyelembe véve — szinte valamennyi olyan állami és társadalmi szerv

képviselőjét — többnyire vezetőjét — is bevonták, akik a környezetvédelem területi, helyi vagy regionális feladatainak a végrehajtásában leginkább érdekeltek. Ez a bizottság — más tanácsi szakközvetítőkkel hasonlóan — a végrehajtó bizottság mellett működik, tanácsokat, javaslatokat, ötleteket és véleményt mond, s várhatóan előbb-utóbb az ellenőrzésekben is tevékenyen közreműködik. Munkája többnyire azokhoz a sajátos feladatokhoz igazodik, ami az adott megye vagy terület viszonyaira a leginkább jellemző.

Egyelőre készülnek...

— Munkához láttak-e már a környezetvédelmi titkárok, valamint a bizottságok?

— Egyelőre még csak a kezdeti lépéseknél tartunk, az azonban máris bebizonyosodott, hogy ha van gazdája a környezetvédelemnek a megyei tanácsoknál, akkor az intézkedések is eredményesebbek lehetnek. Csaknem mindenütt elkészült a bizottságok munkaterve, intézkedési programja, működésüket és hatáskörüket jogszabályok rögzítik. Most tehát ott tartunk, hogy elkezdődhet a felelősségteljes, komoly munka. Ehhez ad segítséget az egyhetes tanfolyam is, amelyet az OKTH a környezetvédelmi titkárok számára ezúttal első ízben szervezett meg. A hétfőn kezdődött tanfolyamon nemcsak előadásokat tartanak számukra a minisztériumok és főhatóságok illetékes szakemberei, az egy hét arra is lehetőséget nyújt, hogy kicséréljék eddigi tapasztalataikat, s közösen keressék e sajátos, rendkívül összetett munkakörhöz leginkább illő munkamódszereket.

Révai Valéria

Nem közömbös egyetlen megyei tanácsnak sem, hogy miként fejlődnek a szolgáltatások az igazgatása alá tartozó városokban, községekben. Miután ez az ágazat igen szorosan kapcsolódik a mindennapi élethez, ezért a szolgáltatások mennyiségében, minőségében történő minden apró változásra élesen reagál a lakosság. Vasban a szolgáltatások koordinálása immár két esztendeje a megyei tanács ipari osztályának hatáskörébe tartozik, ezért Polgár Ferenc osztályvezetőtől kértünk tájékoztatást.

— A statisztikára pillantva látjuk, hogy megyénk a szolgáltatások mennyiségét tekintve a nyolcadik helyen áll az ország rangsorában. Ennél az adatnál azonban fontosabbnak tartom azt, hogy a megyei tanács következetesen napirenden tartja a szolgáltatások helyzetét és minden fórumon — négyévenként vb-ülésen, évente többször pedig egyéb tanácskozásokon — megvitatja, hogy hol tartunk elképzeléseink, terveink végrehajtásában — kaptuk a választ.

— A megyei tanács végrehajtó bizottsága a közelmúltban foglalkozott ezzel a témával. Melyek a főbb észrevételek és miben mutatkozik lemaradás?

— A szolgáltatások értéke három év alatt — tehát a legutóbbi ilyen témájú vb-ülés óta — 23,5 százalékkal növekedett, és ez megfelelő fejlődési ütem. Elsősorban a kiemelt szolgáltatási ágazatokban számottevő a fejlődés — gépkocsijavítás, textiltisztítás, háztartási gépjavítás —, míg a lakáskarbantartással lemaradtunk. Ezért ebben az ágazatban egy megyei szervezeti

Fillérek és milliók

egységet jelöltünk ki: a Lakáskarbantartó és Metallémia Ipari Szövetkezetet. Az említett cégnek már két irodája működik Szombathelyen, és amennyiben kapacitás hiányában nem tudja vállalni a munkát, úgy kisiparosok címét ajánlja. Így az ügyfelek nincsenek kiszolgáltatott helyzetben, s nem kell hosszasan várakozniuk.

— Van-e elég szakember a megyében és milyen a kisipar helyzete?

— Sajnos, nem legjobb a kép. A hagyományos szakmákban kevés az asztalos, a lakatos, a cipész, a szabó, a fényképész és a fodrász. A szolgáltatási feladatok felét kisiparosok látják el Vas megyében. Számuk csaknem 3300, és 60 százalékuk kis településeken dolgozik. Az utóbbi három évben összességében növekedett ugyan a létszámuk, de csak a nyugdíjasok, illetve a munkaviszony mellett dolgozó kisiparosok száma gyarapodott, a főfoglalkozásúaké csökkent. Ennek oka többek között a műhelyhiány; ezért most Celldömlőn — a helyi tanács segítségével — nyolc hagyományos szakmájú kisiparosnak épül műhelysor, s ehhez hasonló lesz Szombathelyen és Sárvárott is.

— Milyen intézkedések ígérnek biztató változást?

— A szolgáltatásban tevékenykedő ágazatok együttműködését tovább erősítjük. Jó példa erre, hogy megyénkben a Pátyolat felvevő részlegei több községből elhozzák a javításra váró cipőket is, amelyeket aztán a Papir- és Bőrdíszműipari Vállalat részlege hoz rendbe. Egy felvevőhely — kétféle szolgálta-

tás. Kezdeményeztük azt is, hogy az egymáshoz közeli két-három kisközség ellátását egy-egy kisiparos vállalja el. Igyekszünk új szolgáltatási formákat is bevezetni, megszerettetni: már több településünkön működik szőnyegtisztító, bőrkabát-festő, ágyneműkölcsönző, üvegező részleg, és a Gelka mellett Videoton márkaszerviz is.

— Mit tehetnek a szolgáltatások fejlesztéséért a helyi tanácsok?

— Nagyon sokat. Mindenekelőtt azzal, hogy alaposan megvizsgálják: milyen a helyzetük, mire van leginkább szükségük, s aztán lehet cselekedni, tárgyalóasztalhoz ülni. Úgy látjuk, ott sántít leginkább a szolgáltatás, ahol a helyi tanács nem foglalkozik eleget ezzel a kérdéssel.

— Hol tart a hálózatfejlesztés, milyen forrásokból lehet egy-egy új üzletet, részleget megnyitni?

— Rövid idő alatt öt textiltisztító szalon és három cipőjavító részleg nyílt. A fejlesztési költségek legalább 50 százalékát a szolgáltató szervnek kell fedeznie, ehhez maximálisan 50 százalékos támogatást kaphat a tanácstól és egyéb pénzügyi alapokból. A tervidőszakban eddig 210 millió forintot fordítottunk a szolgáltatási ágazat fejlesztésére, elsősorban a gépkocsijavítás (109 millió), valamint a textiltisztítás (30 millió) bővítésére. Figyelemmel kísérjük a szolgáltatások minőségét is, s a jövőben nagyobb gondot kell fordítani a lakosság tájékoztatására. Jó példa Szombathely, amelynek tanácsa 30 ezer példányban tájékoztató füzetet jelentetett meg arról, hogy hol, mikor, milyen szolgáltatást vehet igénybe a lakosság.

Forró Péter

Albán gazdaság

Óvatos nyitás

Mind több jel utal arra, hogy az albán gazdaság fokozatosan szeretne bekapcsolódni a nemzetközi gazdasági vérkeringésbe. Bár a gazdasági vezetés továbbra is az „önerőre támaszkodás” — vagyis az autarchia — elvét hirdeti, méreteihez és lehetőségeihez képest Albánia évről évre erőteljesebben részt vesz a nemzetközi munkamegosztásban.

Peking nélkül

1977-ig az albán gazdaságfejlesztésben kiemelkedő szerepe volt Kínának, amely jelentős pénzügyi segítyeket (nyugati források szerint összesen félmilliárd dollárt) és technikai-műszaki segítséget nyújtott Tiranának. Számos ipari és mezőgazdasági objektum tervezésében és építésében vettek részt kínai szakemberek, s természetesen Kína volt Albánia első számú külkereskedelmi partnere. A két ország között keletkezett politikai nézeteltérések hatottak a gazdasági együttműködésre is, ami azt jelentette, hogy Kína beszüntette a pénzügyi és műszaki segítséget. Félben maradt több fontos kohászati és gépipari üzem építése, s ez megkérdőjelezi, mennyire teljesíthetők a jelenlegi tervperiódus céljai.

Albánia Kínán kívül az európai szocialista országokkal bonyolította külkereskedelmi forgalmának fő részét, a tőkés államok részesedése az árucere-forgalomban elenyésző volt. A „kínai flórt” megszüntetés után Tirana óvatosan közeledni kezdett néhány európai fejlett tőkés állam felé, ugyanis újabb gazdaságának fejlesztését és modernizálását bizonyos mértékig nyugati gépek és berendezések, valamint technológia igénybevételével kívánja megvalósítani.

Tirana lehetőségei megfélemlésének behatároltak, hiszen továbbra sem hajlandó kölcsönöket, hitelek felvenni a nemzetközi pénzügyi piacon. Így csak az exportbevétel növekedésének arányában fokozhatja behozatalt.

Exportesélyek

Albánia kiviteli lehetőségei azonban korlátozottak, noha az ország gazdag ásványi kincsekben. Ma még az export legfontosabb cikkei a króm, a nikkel, a zöldség, a dohány, a textil, valamint a kézműipari termékek. A jövőben szeretnék gyarapítani a feldolgozott termékek arányát a kivitelben, s tulajdonképpen a feldolgozóipar kiépítéséhez, illetve fejlesztéséhez keres Tirana Nyugaton gépeket és technológiát. A következő évtized derekára szeretnék elérni, hogy legyen az export kétharmad része késztermék. Ehhez azonban a kohászat, a vegyipar, a textilteljesítés, valamint az élelmiszeripar gyors fejlesztése szükséges.

Játékkiallítás is lesz

A könnyűipar az őszi BNV-n

A szeptember 14-én kezdődő őszi BNV-nek ezúttal is a könnyűipar a főszereplője. A több mint kétszáz hazai vállalat és szövetkezet részvételéről dr. Mór András főosztályvezető számolt be tegnap a Könyűipari Minisztériumban.

Az idei jelszó: mit tesznek a cégek a hazai ellátás mellett a gazdaságos export növeléséért. A korábbi évekhez hasonlóan, ezt mintegy tízezer négyzetméteren igyekeznek szemléltetni. A szakosítás elvének megfelelően az öltözködés téma az A pavilonban, az otthon az F pavilonban kapott helyet. A Magyar Divat Intézet a 18-as pavilonban található.

Dr. Mór András hangsúlyozta: az idén is megrendezték a gyártmányfejlesztési pályázatot, amely egyben a BNV-re való felkészülést is jelenti. A pályázatra beérkezett termékekből a legjobbak elindultak a BNV-

Tavaly a gazdasági fejlődésben lassulás volt tapasztalható, első sorban a kínai támogatás megszűnése „eredményként”. Az albán sajtó szerint 1978-ban az ipari termelés 8, a mezőgazdasági termelés pedig 25 százalékkal növekedett. A kivitel emelkedése 10 százalékkal haladta meg az előző évet. (Abszolút számokat Albániában nem hoznak nyilvánosságra a gazdasági tevékenységre vonatkozóan.) Becslések szerint 1980-ban a kőolajtermelés 3,2 millió tonna lesz. Szénből 2,4 ferronikkal 2,2, krómércből 1,3 millió tonnát hoznak majd a felszínre. Ehhez kapcsolódóan Albániában kiemelt jelentőségű a bányafejlesztés, az olajfeldolgozás, az erdművi berendezések gyártása, illetve behozatala, valamint a fémfeldolgozás.

A tőkés államok közül Albánia Görögországgal, Törökországgal és Olaszországgal bonyolított le kisebb értékű kereskedelmi forgalmat. Újabbban érdeklődik az NSZK, Ausztria és a skandináv államok iránt is. Fokozódó részvétele a nemzetközi vásárokon ugyancsak azt jelzi, hogy érdekelt a kereskedelem kialakításában, illetve fejlesztésében több nyugati országgal. Albánia idén a brüsszeli, a lisszaboni, a bázei és a damaszkuszi vásáron vesz részt kiállítóként. A külkereskedelmi szerepének növekedését az is jelzi, hogy 1977-ben létrehozták a külkereskedelmi minisztériumot. Korábban a kereskedelmi minisztérium egyaránt foglalkozott a bel- és a külkereskedéssel.

A tájékozódás iránya

A közelmúltban feltűnést keltett Albánia és Ausztria kereskedelmi megállapodása, amely számottevően bővíti a kétoldalú kereskedelmet. Albánia körülbelül egymilliárd dollár értékben vásárol olajipari berendezéseket, valamint nagy mennyiségű szénat. Az importért cserében zöldséggel és gyümölcscsel fizet, de szállít króm- és nikkelércet is. A vásárolt műszaki anyagok konfekcionált formában szállítja vissza Ausztriába. Tirana nyersanyagvásárlásait egyébként az jellemzi, hogy olyan alapanyagokat importál, amelyek feltétlenül szükségesek a feldolgozóipar számára. Az így előállított késztermékek azután exportra kerülnek, s a bevételt tulajdonképpen a feldolgozás „állítja elő”.

Úgy tűnik, hogy Albánia a belátható jövőben külgazdasági kapcsolatait a hagyományos export-import ügyletekre kívánja alapozni, s nem szorgalmazza a korszerűbb együttműködési formák — ipari kooperációk, harmadik piaci együttműködés, vegyes vállalat stb. — meghonosítását.

G. Gy. — Sz. P.

Merre, Ikarus?

Nagyvállalati gondok, a megoldás reményével — Az év üzlete (I.)

Különös helyzetbe került az idén az Ikarus. A tervezettnél nagyobb termelése, dinamikus bővülő tőkés exportja ellenére gazdasági gondokkal küzd. Milyen külső és belső okokkal magyarázható a feszültségek; milyen vállalati módszerekre és döntésekre van szükség feloldásukhoz? — sorozatunkban erről beszélgetünk az Ikarus, a MOGÜRT és a Kohó- és Gépipari Minisztérium vezetőivel.

Néhány hete az Ikarus megkötötte az „év üzletét”: török megrendelésre — 35 millió dollárért — 550 autóbust szállít. Hollósi Pál, a MOGÜRT közgazdasági főosztályvezetője szerint a siker egyértelműen a nagyvállalati gyors szállítási készségének és kockázatvállalásának köszönhető.

A versenytárgyalást több jeles nyugat-európai cég előtt nyerte meg az Ikarus, s az átlagos árak — 52 ezer dollár — jelzik, hogy nem azért, mert a világpiaci áraknál olcsóbbak vagyunk! Ajánlatuk előnye: az első ötven autóbust két és fél hónap alatt szállítják, és az egész exportügylet 1980 márciusáig befejeződik.

A háttér hiánya

— Hol itt a kockázat? — fordulok dr. Szegő Sándorhoz, az Ikarus kereskedelmi igazgatójához.

— Módosítani kellett a termelési programot, hogy időt nyerjünk. Erre alkalmas is az Ikarus technológiája és szakgárdája. De a változtatások nemcsak ránk, hanem nagy kooperáló partnereinkre is érvényesek: a kockázat abból adódik, hogy az export-szállítás érdekében miként lehet összehangolni a különböző vállalatok eltérő érdekeit.

— Ez a gondunk minden üzletkötésnél — jegyzi meg Hollósi Pál. — A külkereskedelmi vállalat elvben koordinál ugyan, de a közös érdekeltég megteremtéséhez nincsenek meg az eszközei. Így az export sikere inkább a kölcsönös jóindulaton áll, vagy bukkik. Tapasztalataink szerint a szerelő jellegű alakult Ikarus kiszolgáltatottsága — a kooperációs ellentétek és a halmozódó költségek, valamint az átfogóbb háttér hiánya miatt — az évek folyamán inkább növekszik, mint csökken. Mindez mérsékli a világpiacra autóbuszaink versenyképességét.

Közös érdekeltégre lenne szükség — éppen az élelődő verseny miatt. Az előzetes piaci felmérésekből látható, hogy hosszú távon a szocialista export mennyiségben nem, csupán értékben, választékban növelhető, a telítődés, részint pedig a párhuzamos gyártás kialakulása miatt. Az Ikarus a 80-as évek közepén 16 ezer autóbust kíván gyártani, ebből várhatóan 10 ezret szocialista piacokra szállít. A KPM jelzése szerint a belföldi igény 2500 lenne, de a nagyvállalatnál úgy látják, hogy a fizetőképes kereslet ezt a bővülést nem támasztja alá. Arányaiiban a tőkés kivitel kell növelni, a tervezés szerint 1985-ig két és fél-szeresére. A törekvés reális, hiszen az Ikarus-buszoknak egyre jobb a híruk a világpiacra, s a tőkés export gazdaságossága is kedvezőbb a gépipari átlagnál.

— Exportoffenzívánk főképpen a fejlődő országokra irányul — magyarázza dr. Szegő Sándor kereskedelmi igazgató. — A komplett autóbusszállításokon kívül az összeszerelő üzemek létesítését szorgalmazzuk. Irakban öt éve működik ilyen üzemünk; az

idén 700 darab Ikarus-karosszériát szerelnek Saviem és Scania alvázakra. Ebben az évben indul együttműködésünk a Malgas Köztársaságban, itt 150 autóbust szerelünk; Kubával három év alatt ezer autóbust összeállítására szerződünk, oly módon, hogy minden főegységet — a technológiai módszert is — mi szállítunk, s vállaljuk a betanítást, a művezetést. Angolával ugyancsak tízéves együttműködés jött létre a közelmúltban, mintegy kilenc-ezer busz szerelésére.

Az ilyen típusú üzletek felkutatására és lebonyolítására — mivel ez elsősorban műszaki feladat — jött létre az Ikarus fővállalkozó irodája.

— Am mind a két vállalatnál gátat vetnek a fővállalkozói szerep kiteljesedésének a jelenlegi gazdasági szabályozás hibái — veszi át a szót Hollósi Pál. — Egy-egy export fővállalkozás jövő több időt és forgóeszközt igényel, mint a közvetlen készáru-export. Ráadásul nagyobb a kockázata is. Sajnos, a finanszírozás-szabályozás ehhez nem ad kellő teret.

Új piacok felé

Pedig éppen a fővállalkozási forma kínál újabb, komplexebb értékesítési módszereket. Sok fejlődő országban nem csupán az ipari ismeretek fogyatékosak, de az üzemeltetésben, a közlekedés megszervezésében sincs gyakorlatuk. Ezért az Ikarus és a MOGÜRT újabbban komplett közlekedési rendszerek exportjára dolgoz ki ajánlati terveket.

— A fejlett tőkés országokkal elsősorban kooperációs kapcsolatokat létesítünk. A termelési-értékesítési együttműködések révén új ismeretekhez jutunk, emellett mérséklődnek a „bemeneteli” árvesztések, s a partnerek eljutnak bennünket az új piacokra. Az utóbbi években az NSZK-együttműködés hatására nyertünk piacokat például Venezuelában, Dániában, Kuvaitban, Görögországban, Jordániában — érvel Szegő Sándor. — Emellett kapcsolódunk az újabb autóbusszállításokhoz, amely az egyedi gyártásnak kedvez. Hamburgba például ilyen egyedi autóbuszokat szállítottunk, jó eredménnyel.

— Erről az üzletről úgy hírlík, hogy nem különösebben gazdaságos. Miért? — kérdezem a külkereskedőtől.

— Szerintem a népgazdaságnak megérte ez az export — állítja Hollósi Pál. — Referenciát teremtett számunkra az NSZK-ban és más országokban is, ezenkívül a Hamburgba szállított Ikarus 190-esek már a 200-as család legújabb, legkorszerűbb buszainak felelnek meg; műszakilag kielégítik a nyugatnémet szabvány előírásait, így a konstrukció némiképpen előtapasztalatot jelent az Ikarus műszaki gárdájának a típusváltáshoz. Tehát nem ár alatt adtuk ezeket a buszokat, hanem — az egyedi tervek, fejlesztések miatt — az átlagosnál magasabb volt az önköltségük. De ezt a tanulópénzt meg kellett fizetni.

— Ezeket a buszokat Hamburg el akarja adni.

— Nyugaton a használt buszokat el szokták adni fejlődő országoknak. Értesüléseink szerint a Mercedes cég vásárolta volna meg ezeket az Ikarusokat, s értékesítette volna például görög piacokon. Érthető okokból, így ugyanis önmagának új, belső piacot, nekünk pedig — saját termékünkkel — konkurrenciát teremt. Tiltakoztunk, a tárgyalások még folyamatban vannak.

Elutasítva

— Reményteljes új piacról is szó van.

— Az USA nagyvárosaiban rövid időn belül újabb 30 ezer autóbust kívánnak forgalomba állítani — mondja a kereskedelmi igazgató. — Bár az USA autóbusszgyártása fejlett, ilyen igényt egyszerre önerőből nem képes kielégíteni. Számításaink szerint egy speciális csuklós busszal sikerrel indulhatunk a versenytárgyalásokon. Ajánlatunk arra épít, hogy amerikai részegységekhez szállítunk karosszériát; ez várhatóan kedvező fogadtatásra talál az ottani pénzügyi-ipari körökben. Araik pedig az európainál kétszer magasabbak.

— A tőkés autóbuzseladás sokféle kockázatot rejt magában, s a megsokított elterő fejlesztési, pénzügyi rugalmasságot, vállalkozókedvet feltételez. Mennyire honorálja ezt a hazai gazdaság?

— Tudomásul kell venni, hogy a közlekedési beruházások ciklikusak, a kereslet nem minden évben egyenlő arányú, és a vásárlásokat gazdasági tényezőkön kívül politikaiak is meghatározzák. Eppen ezért előfordulhat, hogy egy nagyobb eladás után — hiába elégedettek termékeinkkel a vevők —, néhány évig nem köntünk újabb üzletet ugyanabban az országban. Ha merev, bazis-alapon ítéljük meg a vállalat exportnövekedését, akkor az ingadozások egyik esetben kiugró, másik pedig — az előző évekhez képest — alacsony exportnövekményt mutathatnak ki. A minősítés pedig visszahat a vállalat egész megítélésére. Mi arra törekszünk, hogy minél szélesebb skálán játsszunk, s a „hullámzókat” a tartós kooperációs kapcsolatokkal, összeszerelő üzemekkel kiegyenlítsük. Az export azonban az eddigőtől eltérő együttműködést kívánna a külkereskedéssel.

— Akkor miért bizományos formában dolgoznak az Ikarusszal? Ez nem teremt kellő érdekeltéget sem az iparnál, sem a külkereskedőknél!

— Így igaz! — hagyja helyben Hollósi Pál, a MOGÜRT közgazdasági főosztályvezetője. — Mi kidolgoztunk társulási javaslatokat az Ikarusnak...

— Mi a véleményük erről az ajánlatról? — kérdezem dr. Szegő Sándortól.

— Úgy véljük, reálisabb lenne közös szervezettel létrehozni. Eppen ezért kérvényeztük az önálló exportjogot.

A kérelmet a Külkereskedelmi Minisztérium elutasította, mivel a jelenlegi szakaszban a KGM sem támogatja.

Bossányi Katalin

(Folytatjuk)

Növekvő olajfogyasztás Nyugaton

Az NSZK-ban az elsődleges energiahordozók fogyasztása 6,9 százalékkal nőtt az év első hat hónapjában, az elmúlt év azonos időszakához viszonyítva. Az Egyesült Államok hatalmas olajtársaságai 9 százalékkal több nyersolajat importáltak az év első hat hónapjában, annak ellenére, hogy tíz hétig szüneteltek az iráni szállítások. Japánban a takarékosság helyett meghatározó a

HORIZONT

tartós fogyasztási hullám. A szigetország ez év júliusában 24,8 százalékkal több nyersolajat hozott be, mint tavaly, de nem biztosítottak az éves kilátások sem. Olaszországban a benzinszükséglet 10, a dízelolajé pedig 26 százalékkal emelkedett. Az angolok szintén 4,2 százalékkal több üzemanyagot tankoltak az idén.

Norvég olajtermelés

Norvégia 40 millió tonnás kőolajtermelésre számít az idén. A kitermelés jövőre eléri az ötven, 1985-re pedig az 55 millió tonnás szintet. Ennél is gyorsabb bevételnövekedésre számítanak a kőolajból: az idén tíz, 1982-ben már 20 milliárd korona bevétel várható, ami az ország költségvetésének 15–20 százaléka.

Volánvonal

Mérkőzés volt szerdán a Czaban Samu tere. Fontos, NB-1-es, a felsőházba feljutott Volán játszott. Nagy volt a készülődés, s mint korábban megtörtént, minden mást lekörözve, kibővítették a pályát. Csak telefonvonal nem akadt elég a pályának — a gyors hírszolgálat pedig, ugyebár, nélkülözhetetlen. Ezért aztán a mérkőzés előtt lekapták a szomszédos Czaban Samu téri általános iskola egyetlen telefonvonalát és átadták a pályának. Még csütörtökön délelőtt sem lehetett beszélni az iskolával, vagy az iskolából. Pedig ilyenkor a tanév kezdete előtt jócskán akad munkája a pedagógusoknak, esetleg kérdése az érdeklődő szülőknek. Aligha vitás, hogy az iskolában nélkülözhetetlen a telefon.

Kérdés, minden mérkőzésen így lesz ez — akkor is, ha gyerekek lesznek az iskolában?

Nem lenne jó. Nincs olyan fontos mérkőzés, hogy a vonal lekapcsolásának módszerét elfogadhassuk.

-6-i

Tanév-előkészítő tanácskozás

Csütörtökön, a budapesti pártbizottság oktatási igazgatóságán találkoztak a fővárosi tanintézetek pártbizottságainak titkárai. Az 1979-80-as tanév előkészítését szolgáló értekezleten Király Andrásné, a budapesti pártbizottság titkára az MSZMP KB június 29-i üléséről, a XII. kongresszussal kapcsolatos feladatokról beszélt. Ezt követően Hanga Mária oktatási miniszterhelyettes tájékoztatót az új tanév legfőbb tenivalóiról.

Szakszeminárium a közlekedésről

„Az ember a közúti közlekedésben” címmel országos szakszeminárium kezdődött csütörtökön Nyíregyházán.

A kétnapos tanácskozáson a közlekedési és szállítási vállalatok munkatársai, a karbantartással és a közlekedéssel összefüggő szakmák oktatói vitatják meg, hogy a társtudományok — a pedagógia, a szociológia, a pszichológia és az orvostudomány — kutatási eredményeit hogyan lehet a közlekedés ágazatában hasznosítani. Foglalkoznak a közlekedésbiztonság időszerű tennivalóival, az ágazatban dolgozó csaknem 20 szakma szakembereinek képzésével, továbbképzésével.

Hűvös nyárutó

A szeptember elsején beköszönő meteorológiai őszhöz igazodik az időjárás. Tegnap megszerte 18-21 fokra melegedett csak fel a déli órákban a hőmérséklet, ez 4-5 fokkal elmarad a sokévi átlagtól. Hűvös a nyárutó. Az Országos Meteorológiai Szolgálatnál elmondták, hogy ez a Kárpát-medence felett húzó nagy nyomású légrétegnek tulajdonítható, ami a műszerek jelzése szerint nem is mozdul a hét végéig. Lényegében a mostanihoz hasonló napsütésben szegényebb időre számíthatunk.

*

Várható időjárás az ország területére ma estig, időnként megnövekszik a felhőzet, számottevő eső sehol nem lesz. A változó irányú szél helyenként megélel. A hőmérséklet kora délután 19-23 fok között alakul.

(X) BARITON- ÉS BASSZUS-PROBAENEKLEST hirdet a Magyar Rádió és Televízió énekkara. Korhatár 35 év. Csak biztos kottáolvasási készséggel rendelkezők és képzett hangúak jelentkezését várjuk. Az írásbeli jelentkezéseket szeptember 15-ig kérjük beküldeni zenei vezetőség és énekkari gyakorlat feltüntetésével az alábbi címre: Magyar Rádió Zenei Főosztály, Budapest 1800. A bortételek kerültek feltüntetni: „PROBAENEKLES”.

Ljajhov és Rjumin fontos technikai javaslatai

Az űrállomásokat a kozmoszban szerelik össze

Szovjet jelentés egy ENSZ-bizottságnak

(MTI) Rövidesen nemcsak lehetséges, hanem egyenesen szükséges lesz, hogy a nagy űrállomásokat az űrhajósok közvetlen részvételével a világűrben szereljék össze. Ezt a véleményt hangoztatta a világrekorder páros két tagja, Vlagyimir Ljajhov és Valerij Rjumin a tervezőkkel folytatott tanácskozáson.

A két űrhajós Bajkonurbán megkezdte a 175 napos utazás során szerzett tapasztalatainak átfogó feldolgozását. Rjumin egyebek között azt javasolta, hogy a jövőben hajtsanak végre bizonyos módosításokat az űrállomás külső felületén, megkönnyítve a világűrben, a szkaferderben végzendő munka feltételeit.

Ugyancsak szükségesek lehetnek kisebb módosítások a szkaferderben is, bár az jelenlegi formájában is alkalmas a tartós munkavégzésre. Ezeket a tapasztalatokat a fedélzeti mérnök annak a feladatnak teljesítése so-

rán szerezte, amikor el kellett távolítania az űrállomásba beakadt rádió-teleszkóptantennát. Ez volt eddig a legbonyolultabb feladat, amit űrhajósoknak az űrállomáson kívül kellett megoldania.

*

A szovjet űrhajózás sikerei, mindenekelőtt űrállomások, valamint pilóták nélkül irányított, köztük nemzetközi legénységű űrhajók hosszú tartó repülései új távlatokat nyitnak a kozmikus térség békés célú meghódítása előtt — hangsúlyozza az a szovjet jelentés, amelyet New Yorkban a világűr békés célú felhasználásával foglalkozó ENSZ-bizottság elé terjesztettek.

A szovjet jelentés része a bizottság nemrég nyilvánosságra hozott dokumentumának, amely az 1978-as év nemzetközi űrutasítá-

si tevékenységéről ad áttekintést.

A világűr békés célú kutatásának és hasznosításának területén végzett szovjet tevékenység tudományos és népgazdasági feladatok megoldására irányul. A Szovjetunió ennek során széles körű nemzetközi együttműködést valósít meg többoldalú alapon a szocialista országokkal az Interkozmosz keretében, és kétoldalú alapon Indiával, az Egyesült Államokkal, Svédországgal és Franciaországgal — hangoztatja a jelentés.

A jelentés külön fejezetet szentel az Interkozmosz keretein belüli együttműködésnek. Rámutat, hogy a program végrehajtása során felhalmozódott tapasztalatok jól bizonyítják a világűrutasítás területén megvalósuló nemzetközi együttműködés hasznosságát.

A jelentés említi azokat a sikereket is, amelyeket a Szovjetunió és Franciaország ért el az űrutasítási együttműködésben.

Saturnus-közelben a Pioneer 11.

A Pioneer 11. amerikai űrszonda több mint hatéves, 3 milliárd kilométeres utazás után e hét végén az űrhajózás történetében első ízben eléri a Saturnus bolygó óriásgyűrűjét. Ez a legtávolabbi pont, ahová eddig az űrkutatás eljutott.

Az űrszonda, ha behatol a Saturnus gyűrűrendszerébe, elsőként a Saturnus legnagyobb bolygóját, a Titanit közelíti meg, amelyről több tudós azt feltételezi, hogy megtalálható rajta az élet néhány kezdetleges formája. A Pioneer 11. infravörös felvételeket készít a Titanról.

A NASA, az amerikai űrhajózási hivatal szóvivője azonban elmondta, a Pioneer 11-nek körülbelül 50 százaléknyi esélye van arra, hogy sértetlenül átjusson a Saturnus gyűrűjén. A kozmikus hulladékok ugyanis szétzúzzák az űrszondát. De a korábbi sikeres kísérletek derűlátóvá teszik a tudósokat.

A Pioneer 11., amely szombaton délután közelíti meg legjobban a Saturnust, 14 kísérletet fog végrehajtani. Egy infravörös sugármérő megméri például a bolygó hőenergiáját. A tudósok eddigi kutatásaikból ugyanis arra következtettek, hogy a Saturnus kétszer annyi hőenergiát sugároz, mint amennyit a Naptól kap.

Önkéntes ápolónőképzés

A Magyar Vöröskereszt közvetlen jogelődje, a Magyar Országos Segélyező Nőegylet megalkulásának 100. évfordulója alkalmával rendezett kénapios nemzetközi konferencia csütörtökön befejeződött Dobogókön. A nagy-szabású tanácskozáson 15 európai ország — közöttük hazánk — vöröskereszt szervezeteinek képviselői vettek részt.

Gátvédelem a Vörös-folyón

Hanoiban változatlanul éberen vigyáznak a vietnami fővárost a Vörös-folyótól védő gátakat. Jóllehet, csupán két napig volt érvényben a harmadfokú készültség, és azt csütörtökre egy fokozattal csökkentették, a Hanoi Moi, a főváros napilapja óvott mindenfajta túlzott derűlátástól. A vietnami fővárosban egyébként azzal számolnak, hogy a végehez közeledő esős évszakban, a Vörös-folyó szeptember 10. és 15. között veszélyeztetni majd leginkább a várost védő gátakat.

Soprontól — Záhonyig

Nemlétező rózsatöveket árultak

Tudósítónktól.

A szélhámosok trükkjei, úgy látszik kifogyhatatlanok. Ezt bizonyítja az a győri bűnügy is, amelyben csütörtökön hozott ítéletet a Győri Megyei Bíróság dr. Klínger István tanácsa. A két tettes — Bangó Károly és Kósa László 22 éves debreceni lakosok — nemlétező rózsatöveket árultak. 1978. novemberében, decemberében és 1979. januárjában az ország különböző vidékein a kiskerttulajdonosok tömegét keresték fel, Soprontól Záhonyig vezetett az útjuk.

A két megnyerő modorú fiatalembertől a rózsatövek százait rendelték meg. A teljes érték 30 százalékát azon nyomban felvették előlegként. Erről pecsétes számlát adtak. A pecsét is, a számla is hamis volt.

A Győri Megyei Bíróság üzletszerűen és bünszövetkezetben elkövetett csalás, valamint többrendbeli magánokirat-hamisítás miatt marasztalta el őket. Bangó Károly 16. társa, Kósa László pedig 18 havi börtönt kapott, három évre az üzletszerű tevékenységtől is eltiltották őket.

A BOLGÁR NŐBIZOTTSÁG delegációja, amely Elena Lagadinova elnök vezetésével ismerkedett — egyebek közt — a gyermekélelmérés magyarországi helyzetével, tegnap elutazott Budapestre. A Magyar Nők Országos Tanácsának vendégeként hazánkban tartózkodó delegáció tapasztalatszerző látogatásokat tett Budapesten és Győr-Sopron megyében.

MÁSFÉL ÉZER ÉVES LONGOBÁRD sírok kerültek elő a Veszprém megyei Kapolcson. A nyomozó — Szafner István és felesége — házépítés közben aranytárgyakra bukkant. A helyszínrre hívták a világ legelőregőbb változatát világnomozdonyát, a drezdai közlekedési múzeum megbízásából az NDK államvasútnak dassaui javítóhelyében. A Siemens cég gyártotta mozdonny 1898-ban készült, s fénykorában

ROMÁN FILMHÉT. A doktor című színes román film tegnap esti díszbemutatójával vette kezdetét a Románia felszabadulásának 35. évfordulója alkalmából rendezendő román filmhét eseménysorozata. Az Új Tükör klub filmszínházban megjelent Tóth Dező kulturális miniszterhelyettes, ott volt Victor Bolojan, Románia budapesti nagykövete is.

BEÉRETTE A SASZLASZÓLÓ a Mátraalján. Tegnap mintegy 200 mázsát küldött a piacokra a Heves megyei ZÖLDÉRT Vállalat.

60 kilométeres csústeljesítményre volt képes. A megfáradt mozdonyt szeptemberben bemutatják azon a dessaui kiállításon, amelyet valamennyi világnomozdony „ősenek” századik születésnapja alkalmából rendeznek.

A TOKAJ EXPRESSZ holnapról ismét Nyíregyházai közlekedik, illetve Nyíregyházáról indul. A MÁV debreceni igazgatóságának dolgozói ugyanis az eredeti határidőnél 11 nappal korábban befejezték azokat a pályafelújítási munkálatokat, amelyek miatt május óta több mint 12 óra vágányzárattal rendelkezett. Eddig vonatpótló autóbuszok voltak forgalomban Tarcál és Nyíregyháza között.

IDEGENFORGALMI szempontból a nyár sikerrel zárul Ausztriában, az utolsó napok rossz időjárás ellenére. Augusztusban oly mértékben megugrott a forgalom, hogy Karinthyban például 10,8 százalékkal több nyaraltak, mint tavaly.

AZ ŐSZIKE, vagy más néven az ősi kikerics nyílása az átlagosnál két héttel korábban kezdődött meg a Tolna megyei völgyéség erdős domboldalain és a Szekszárd határában elterülő sötétvölgyi parkerdő rétegein. A szép virág mérgező hatását gumójából és magjából közveszélyes epeköbántalmak elleni gyógyszer készítenek.

ANDREW THORNDIKE világ-hírű dokumentumfilm-alkotó Marx Károly-éremrendet, az NDK legmagasabb kitüntetését kapta meg 70. születésnapja alkalmából. Az NSZEP Központi Bizottsága egy, Erich Honecker által aláírt üdvözlésben tolmácsolta jókívánásait a kiváló művészeknek.

Kárvalott a kincstár

Másodlagos gazdaság
— angol módra

A brit adóhivatal elnöke, Sir William Pile a közelmúltban néhány számítást tett közzé az úgynevezett másodlagos gazdaság terjedelméről és jellemzőiről az Egyesült Királyságban. Ez adta az alkalmat az *Economist*nek arra, hogy a témáról hosszabb, különálló cikket közöljön.

Hozzáértjük a témához, hogy a fejlett tőkés országokban — különösen áll az az angolszász államokra — a személyi jövedelmek adóztatásának hallatlanul bonyolult és komplex rendszere alakult ki, mely — kissé leegyszerűsítve — úgy jellemezhető, hogy minden bevétel jövedelemnek számít és adóköteles. Ha tehát az egyén — bármilyen jogcímen — jövedelemhez jut, köteles bejelenteni. A nyilvántartás abban az esetben, ha a pénz csekken fut be — és így fizetik ma már a munkabéreket is — meglehetősen egyszerű; a bevételek, az egyén számláján keresztül ellenőrizhetők az adóhivatal számára. Más a helyzet persze, a készpénzes fizetésekkel. Ekkor a kedvezményezett csak morális kényszerűt érezhet a bevallásra. A kifizetést teljesítő számára azonban, ez a megoldás nem teljesen hátránymentes. Ha nem kap elismerést, ő maga sem tudja majd a tételt adóbevallásába betenni és — ha a jogcím erre egyébként megfelelő lenne — adóköteles jövedelméből levonni.

Virágzik

A másodlagos gazdaság virágzása tehát nem kis részben adózási problémákkal függ össze. Az *Economist* felmérése szerint a jelenség a legtöbb nyugat-európai fejlett tőkés országban megfigyelhető. Kirívó példaként említi a lap, hogy egyes angol orvosok szabadságuk idején Svédországban praktizálnak — hihetetlenül olcsóbban a helyi versenytársaiknál —, a jövedelemadót „megspórolva”.

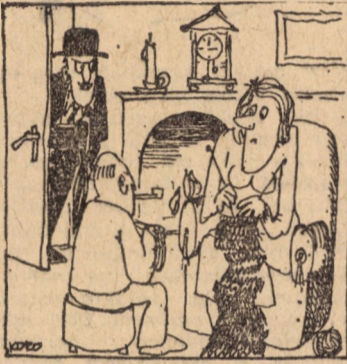
Pile számítási szerint a másodlagos gazdaság terjedelme a nemzeti jövedelemnek mintegy 7,5 százalékára tehető, ez évente 10–11 milliárd fontot jelent. A tranzakciókban résztvevők között a következő jelentősebb csoportok figyelhetők meg.

Vannak, akik törvényesen bejelentett állással és legálisan adózott jövedelemmel bírnak, azonban jövedelmük egy részét természetbeni juttatások képezik. Az adóhivatal ugyan ezeket a juttatásokat is — ha tudomásá szerez róla — beszámítja a jövedelembe, azonban a gyakorlat szerint csak töredékét a valóságos értéküknek. Vannak, akiknek legális állásuk mellett másodállásuk vagy másodfoglalkozásuk van, ezt azonban már nem hozzák az adóhivatal tudomására. A hivatalos számítások szerint ez a kategória a foglalkoztatottak 3 százalékát teszi ki. Végül említett

érdemelnek még a lap szerint azok az egyének is, akik bár tényleges jövedelmüket vallják be, hamisan számolnak el kiadásokkal, hogy így csökkenthessék adóköteles jövedelmüket. Ennek példája, amikor valaki üzleti útnak deklarálja nyaralását, és költségeit le kívánja vonni.

Előnyök és hátrányok

A másodlagos gazdaság által nyújtott szolgáltatások a fogyasztóknak — a kétségtelen rizikó mellett — bizonyos előnyökkel

járnak. A munkavégző nem fizet jövedelemadót, értékadókat, biztosítást és nem kell törődnie olyan korlátokkal sem, mint a munkavédelmi előírások. Ha pedig egy vállalat „feketén” foglalkoztat munkaadót, nem kell béradót és különböző biztosításokat kalkulálnia és így csökkentheti bérköltségeit. A módszer azonban visszaüthet, hisz — mivel adót sem fizetett utána — szükség esetén a munkáltató nem lesz képes mérlegébe vagy kalkulációba beállítani a bérköltséget.

A másodlagos gazdaság növekedésének nyilvánvaló kárvalottja a költségvetés, az angol kincstár. A kiesett jövedelem összegének meghatározása bonyolult. Az *Economist* évi szinten 3–5 milliárd fontra teszi a kiesett bevételt.

A „legális” és a „másodlagos” gazdaság közötti határok persze, a gyakorlatban elmosódnak, az elvégzett munka tehát nem „fehér, vagy fekete”, hanem sokszor „szürke”. Az *Economist* ezt a következő szellemes példával érzékelteti: Jonesné asszony pulóvert köt férjének, s bár nem fizet adót tevékenysége után, aligha volna valaki, aki ezért megróná. De ha már a pulóvert ellenszolgáltatás-ként szánja a villanyszerelőnek, aki megcsinálta mosógépét, már bonyolultabb a helyzet. Ha pedig a pulóvert címzettje egy bolt, mely ezért készpénzzel fizet, úgy Jonesné asszony vitathatatlanul belépett a másodlagos gazdaságba.

G. Gy. — Sz. P.

Jubileumi ünnepség

A Csepel Művek és a moszkvai
köszörűgyár barátsága

A Csepel Vas- és Fémművek moszkvai kiállításán pénteken ismét a gépgyártási üzemek tartottak szakmai napot. Csütörtök délután megtekintette a bemutatót Jurij Nyikityin elektrotechnikai ipari miniszterhelyettes. Pénteken délelőtt a csepeliek a KGST gépipari és műszaki tudományos együttműködési osztályának küldöttségét vezették végig a kiállított gyártmányok és a gyár kollektívájának életét bemutató táblák között. Ugyanekkor keresték fel a kiállítást a Szovjetunió külügyminisztériuma magyar osztály munkatársai.

A magyar küldöttség a moszk-

vai köszörűgyárban tett látogatást. A csepeliek igen szoros kapcsolatot tartanak fenn ezzel a gyárral. A csepeliek pénteki látogatásának időszerezését fokozza, hogy a moszkvai gyár most ünnepli fennállásának 100. évfordulóját.

Péntek délután a moszkvai Oktyabr filmszínház dísztermében megrendezett jubileumi ünnepségen a csepeliek nevében Ernszt Antal párttitkár köszöntötte a gyár vezetőit és munkások kollektíváját. Garai Vilmos vezérigazgatót és Ernszt Antal párttitkárt fogadta Makejev, a moszkvai városi pártbizottság titkára.

Nemcsak szervezni kell

A Bakony és a 3M

A Központi Bizottság határozata az üzem- és munkaszervezésről — lassan egy évtizedes. A vállalatok, szakintézetek rendre belevágtak a megvalósításba — s a kezdeti időszakban nem mindig kielégítő eredménnyel. Azt csaknem mindenütt tudták, hogy mit és mivel kell szervezni, de nem mindig sikeresen választották a hogyan kérdésre. Azután jött a Bakony Művek, az üzem- és munkaszervezés egyik tárgyi feltételének a megvalósítására — a megfelelő berendezések gyártására — vállalkozott, megvásárolva az NSZK-beli Bosch-cég szerelésttechnikai licencét. Előbb saját céljaira, majd az adaptálni kész vevőknek is készített néhány „garnitúrát”.

Ikerhevederes

A megvásárolt licenc szerint 32 szerelésttechnikai termékcsoport — kombinálhatósága miatt 172 termék — képviseli a Bakony Művekben meghonosított új profilt. A sok variációnak az az értelme, hogy a szerelősorok alkalmazhatók legyenek a többi gyár végtermékéhez is. Melyek hát ezek az új eszközök? A Bakony Művekben — ahol a gyűjtőgyártól kezdve az ablaktörőlig számos gépkocsi-alkatrész készül százezres nagyságrendben — elmondták, hogy például egyedül és szalag melletti műveletekhez szükséges, ergonómiai szempontok szerint tervezett asztalok, székek, különböző típusú és méretű tárolóedények, rezgő adagolók, ládaemelő, konténerbillentők, hidraulikus préscsaládok. A referenciának is nevezhető első ilyen rendszer a gyártó vál-

alat úgynevezett VAZ-csarnokában kapott helyett. Az üzembe helyezést megelőzően — ezt követelte a logikai sorrend és más is — vizsgálatot folytattak, azaz a szerelést, s a vele összefüggő tevékenységeket tanulmányozták és csak utána tervezték meg a gyártósort. Először a kézi és a félautomata műveleteket végzik el a dolgozók, majd — szakmai elnevezésekkel szölvén — az „automata” és „leosztó”, végül a „járató” következik. A korszerű módszerrel és az új eszközökkel megoldott szerelést „ikerhevederes rendszernek”, „háromsoros ütemfüggetlen gyártósornak” nevezik. Ennek egyik lényeges tulajdonsága az, hogy az anyagot felerősítik az úgynevezett alapra, s a sajtolástól — azaz az első művelettől — a végső mérésig minden munkafázist a szalagról való levétel nélkül oldanak meg.

Mit jelent a (nem különbözőben) magyaros, a szerk.) ütemfüggetlen megnevezés? Azt, hogy a szerelési művelet bonyolultsága, időigénye függvényében engedi tovább a dolgozó az anyagot, vagyis nem a szalag diktálja a tempót. Sorolhatnók még tovább, mi mindenre jó ez az eljárás. Am a szerelésttechnikai eszközök iránti kereslet nagyságát inkább indokolja a jobb gazdasági eredmény. Így például az, hogy — a Bakony Művek szereldejében — megduplázódott a termelékenység, ugrászerűen javult a termékek minősége, kevesebb energia felhasználásával érhető el ugyanazon termelési érték. Az iméntiek következménye, hogy a dolgozók jövedelme is tisztes mértékben emelkedett, ami pedig a

munkafeltételeket illeti: sikerült földelni a szerelés monotonosságát, és szilárdult a munkafegyelem. Mindehhez hozzájárul a 3M-módszer elterjedése is: a Munkaügyi Minisztérium — a Nemzetközi Munkaügyi Hivattalal jó pár esztendeje felvéve a kapcsolatot — azon fáradozik, hogy az MTM-módszert (a svájci MTM-szövetség segítségével is élve) széles körben bevezessék. A három betű magyar megfelelője a ma már jól ismert 3M, vagyis: mozdulatelemzés — mozdulat tanulmányozás — munkakialakítás. Különböző szintű tanfolyamokon oktatják ezt a szakmát, a szervezésnek, racionalizálásnak módszerét.

A jó példa ragadós

Az összeszerelő — rendszerint gépipari vállalatokra jellemző — tevékenységről elmondható, hogy a gyártás összidejének, élmunka-igényének legteljesebb hányadát teszi ki, s ha így sikerül a Bakony Művekhez hasonló gazdasági eredményeket elérni, akkor ez a vállalati tevékenységre is kedvezően hat. A 3M-módszert, s az új szerelésttechnikai eszközöket az elmúlt öt évben jó pár vállalat alkalmazta.

Az öt esztendő egy gyártmány, egy iparág szempontjából kicsinyke idő. Am a térhódítását, az új befogadások szokásos idegenkedés leküzdését, s főképp nyereségnövelő hasznának felmérését megállapítható: a 3M és az újfajta szerelésttechnika nagy utat tett meg.

B. K. Zs.

HORIZONT

Marad a központi ellenőrzés az USA-ban

Az amerikai képviselőház vizsgálata október 12-i határozatát és jelentős többséggel úgy döntött, hogy 1980 őszéig érvényben marad a benzínárak központi ellenőrzése. A TASZSZ úgy kommentálja a döntést, hogy azt feltehetően politikai megfontolások motiválják: a kormányzat le akarja vezetni a tömeges éleltdetlenséget, amelyet már amúgy is felszított, hogy az olajmonopóliumok a fogyasztók megkárosításával — az USA vezető körének támogatásával — nyíltan a saját zsebükre játsszák ki az energiaválságot. Ez év harmadik negyedében az olajvállalatok jövedelmei megdöntötték minden eddigi rekordot és 50–134 százalékkal növekedtek az elmúlt év hasonló időszakához képest. Az Exxon, a Gulf Oil, valamint a Mobil Oil például külön-külön 1 milliárd dolláros haszonnal szert.

Szaúd-Arábia növeli olajtermelését Szaúd-Arábia az olajárak további emelkedésének megakadályozására napi 9,5 millió tonnáról 10,5 millió tonnára emeli nyersolajtermelését. Ez a terv is mutatja, hogy Szaúd-Arábia vissza akarja szerezni vezető szerepét az OPEC decemberi caracasi közgyűlésére.

Hírek egy mondatban

Az NSZK-ban ez év első hónapjában 5582 csődöt jelentettek be, 5,6 százalékkal kevesebbet, mint az előző év hasonló időszakában. — Norvégia 25 millió dolláros segélyt ad Indának papír, műtrágyák és halászati berendezések jövő évi importjára. — Döntő stádiumba érkezett a csőd szélén álló Chrysler Corp. amerikai autógyár megmentéséért indított állami segélyakció: a képviselőház hamarosan arról dönt, emeljük-e az állami hitelgarancia eredeti 750 millió dolláros hitelösszegét.

Vegyipari tárgyalások

Simon Pál hazaérkezett Bukarestből

Simon Pál nehézipari miniszter vezetésével pénteken hazaérkezett a magyar küldöttség Bukarestből, ahol részt vett a KGST vegyipari állandó bizottságának 55. ülésén. A tanácskozáson a KGST komplex programjának megfelelően áttekintették a vegyipari, a cellulóz- és papíripari, valamint mikrobiológiai sokoldalú integrációs intézkedések végrehajtását, és egyeztetették a következő tervidőszakban megvalósítható intézkedéseket.

Az ülészak idején Simon Pál

tárgyalásokat folytatott Mihail Florescu román vegyipari miniszterrel a kétoldalú együttműködés kiszélesítésének lehetőségeiről. A megbeszélések szerint lehetőséget látnak arra, hogy a román partnerek részt vegyenek a magyar propilén feldolgozásában. A tárgyalások alapján mód nyílik a magyar fél gumipari importjára növelésére, elsősorban a személygépkocsi-köpenyek behozatalában. Tárgyaltak a vállalatok közötti együttműködés fejlesztéséről is.

Transfrigoroute Europe

Hűtőfuvarozók közgyűlése

Október 24–26. között Budapesten tartotta küldöttközgyűlést a nemzetközi hűtőfuvarozók európai szervezete, a Transfrigoroute Europe.

A nemzetközi szervezet vezetői pénteken a Hilton-szállóban sajtótájékoztatót szörmoltak be a háromnapos ülészakon végzett munkáról. A többi között elmondták, hogy a tanácskozás a romlandó áruk, az élelmiszerek közúti fuvarozásának gyorsítását, javítását szörmolta. Ennek

érdekében foglalkoztak például az európai közúti hűtlánc tökéletesítésével, javaslatokat dolgoztak ki az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága részére az élelmiszerfuvarozó hűtláncművek vámkezelésének, valamint az egészségügyi vizsgálatoknak a gyorsítására.

A nemzetközi szervezetnek a múlt év óta magyar elnöke van, Mezei Gábornak, a Hungarocamion vezérigazgatójának személyében, akit 1981-ig választottak meg erre a tisztségre.

Izapcsapda a Balatonnál

A Balaton keszthelyi öblözete erőteljes eliszaposodásának megszüntetésére a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság balatoni vízügyi kirendeltsége izzapcsapdát létesít. A veszélyeztetett partszakaszok mentén a terv szerint 2 millió köbméter izzap-

hordalékot gyűjtene össze és távolítanak el a tóból. Az izzapcsapdák kialakítása a zalai partszakaszon, Balatonyörök térségében idén kezdődött el, s a napokban elkészült az első, 400 méter széles, 1700 méter hosszú izzapgyűjtő.

Kettős megbízás

Képviselési szerep

A MEGYEI TANÁCSSTAGOK sajátos szerepe abból a közvetítő tevékenységből fakad, amelyet a helyi tanácsok és a megyei tanács között betöltenek. S hogy ez nem könnyű feladat, a közvetítő szerep vállalása bizony gyakran konfliktusokkal jár — ezt aligha kell különösebben bizonygatni. Különösen akkor, ha a megyei tanácsstagság — s ez a túlnyomó többség — helyi testületi tagsággal is párosul.

A közelmúltban több megyében igyekeztünk tájékozódni, tapasztalatokat gyűjteni arról, hogy vajon a megyei tanácsstagnak hogyan ítélik meg munkájukat, lehetőségeiket. Többségük meglehetősen jól értékeli a helyi tanácsok képviseléséből fakadó feladatokat, ezzel szemben sokkal bizonytalanabbak abban, hogy miként kellene képviselniük a megyei érdekeket. A közvetítő szerep vállalásának természetesen nagyon sok összetevője van. Ezek közül szólnék néhányról.

Lényeges, hogy a helyi tanács milyen gyakran bízza meg tanácsstagnait: kerüljenek szót a megyei tanácsülésen, foglaljanak állást, esetleg interpelláljanak. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a községi tanács által delegált megyei tanácsstagnak gyakrabban kapnak konkrét megbízásokat, mint a városiak. Volt, aki határozottan leszögezte: „A megyei tanácsstagn szerepét — ha az nem tagja az apparátusnak — a városi tanács nem nagyon éri... Így aztán jobbra maga határozza meg, hogy mikor, milyen ügyben hallatja hangját, hiszen a saját városi testülete erre nemigen biztatja őt...”. Természetesen ellenkező példa is akad, mint jellemző vonást azonban, ezt feltétlenül érdemes megjegyezni. Miként azt, hogy az interpellációnak szintén nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a községeket képviselő megyei tanácsstagnak. (Persze az is igaz, hogy a város és a megye között közvetlenebb, gyakoribb az apparátusok kapcsolata, így talán kevésbé kényeszerűlnék interpellációra.)

Még ma sem ritka, hogy a helyi tanácsok akkor tartják eredményesnek a tanácsstagnak tevékenységét, ha az sikerrel jár a megyénél... Csakhogy az ilyen megbízások teljesítése ma már egyre nehezebb. „Magam is jól tudom — mondta egy megyei tanácsstagn, aki községeket képvisel —, hogy amióta a megyei tanács is jobban megfontolja, hogy mire ad és mire nem, bizony az én kapcsolatom is meglazult a helyi tanácsokkal...”. Másikuk megálapította még ennél is jobban megközelít a lényegre: „Nekem ezzel kapcsolatban már nincsenek illúzióim. Jól tudom, hogy a községek általam közvetített kérelmei jobbra anyagi természetűek, ugyanakkor abban is bizonyos vagyok, hogy a megyének egyszerűen nincsenek ilyen célra félretett pénzei.”

EZT AZ ELLENTMONDÁST néhány tanács azzal enyhítette, hogy létrehozta a megyei tanácsstagn alapot. Ösztönző lehet Győr-Sopron, Komárom és Heves megye példája; a tanácsstagn alapból csakis azok részesülhetnek, akik a megye pénzével azonos, vagy azt meghaladó értékű társadalmi munkát tudnak felmutatni. Így aztán ez az alap valóban kedvező lehetőséget kínál a tanácsstagn számára ahhoz, hogy közvetlenül is érdekelt legyenek az elosztásban. Annyit azonban látnunk kell, hogy az alapvető fejlesztési elképzelések meghatározása mellett ez csak másodlagos, inkább kiegészítő jellegű elosztást jelent. Arra kell tehát törekedni, hogy miként lehetne a tanácsstagnokat — és általuk a települések lakóit

— még eredményesebben bevonni a fejlesztési tervek, tervkonceptiók kialakításába.

A KÉPVISELET igazi tartalma ugyanis lényegesen többet kíván, semmint pusztán a helyi, főleg infrastrukturális gondok megoldását, amit lényegében az apparátus is felvállalhat. Több megyei vezető véli úgy — és igazat kell adnunk nekik —, hogy a hangsúly a testület nagyobb szerepén legyen; az interpellációnál, vagy a „kijárásnál” sokkal fontosabb, hogy a megyei tanácsstagn az eredeti elosztásban, a különböző fejlesztési tervek kialakításának folyamatában képviselje megfelelő súllyal tanácsának, településének érdekeit. (Itt persze az is kérdés, hogy napjainkban milyen a tervkészítés, az egyeztetés mechanizmusa, mennyire nyílt, s mit enged meg a megyei tanácsstagnak?...)

Vajon elegendő municiót ad-e a helyi tanács a megyei képviseléshez, s a tanácsstagnak mennyire élnek a lehetőségekkel? E tekintetben is meglehetősen vegyes a kép. Megyei tanácsülés előtt gyakran útravaló nélkül indulnak el hazulról a tanácsstagnak, az sem ritka, hogy egy-egy meghatározott napirend vitája előtt elmulasztják a konzultációt a különböző helyi szervek, elsősorban a tanácsok vezetőivel. Részben, mert ők maguk sem tartják fontosnak ezt, részben pedig azért, mert a helyi tanács vezetői sem törik magukat. Alig van példa arra, hogy a helyi vezetők bevonják a megyei tanácsstagnokat a megyei tervkészítést megelőző egyeztető tárgyalásokba.

Persze a kettős képviselés színvonalasabb ellátásáért — mint említettem — többet tehetnének a tanácsstagnak is. Azzal jó csökként gyarapíthatnák felkészültségüket, ha jobban támaszkodnának a helyi tanács-, vagy vb-ülésen elhangzottakra, az ott szerzett tapasztalatokra. Gondot jelent az is — erre a jövő évi választások előkészítésekor ügyelni kell —, hogy sok megyei tanácsstagn változtatott lakóhelyet, már nem kötődnek azokhoz a településekhez, amelyeknek tanácsa annak idején megbízta őket, s ez nehezen ellensúlyozható hátrányt jelent.

A MEGBÍZÁS másik iránya — vagyis a megyétől a helyi tanácsig — már sokkal nehezebben értékelhető, mert általában nem kapcsolódik konkrét feladathoz. Ezért a megyei tanácsstagn szerepe a megyei akarat közvetítésében meglehetősen szerény. Jobbra tájékoztatásra, beszámolóra korlátozódik, néha egy-egy határozathoz, tervhez kapcsolódó meggyőző munkát jelent. Ezért többnyire csak általánosságban esik szó róla: segítse elő a bizottságok, tanácsstagn csoportok tevékenységét, számoljon be a falugyűlésen, ösztönözzön társadalmi munka szervezésére — és így tovább. Kevés példa van arra, hogy a megyei tanács valamely — nem tisztségviselő — tagját a maga képviselésével bizná meg egy-egy feladat erejéig. Még az sem elégséges elterjedt módszer — bár hasznos —, hogy a megyei tanácsstagnok meghívást kapnak az általuk képviselt helyi tanácsok beszámoltatására a megyei végrehajtó bizottság előtt; indokolt lenne az eddigienél jobban bevonni őket a tanácsuknál végzett felügyeleti vizsgálatokba, s még alaposabb tájékoztatást adni számukra a vizsgálatok eredményeiről.

ÖSSZEGZÉSÜL: a kettős megbízás, a közvetítő szerep mind a helyi tanácsok, mind a megyei oldalról nagyobb megbecsülést, több figyelmet és főként segítséget érdemel; miközben a tanácsstagnok sem maradhatnak közömbösek a tisztség iránt.

Dr. Soltész István,
Tanácsai Hivatal munkatársa

Készülődés — kérdőjelekkel

Számlálóbiztosok lakatra mennek?

Nagyokat döccenve, lassanként a falon, már bejelölték rajta a nagyközség népszámlálási körzeteit. A falunak csaknem 3300 állandó lakosa van — jó-

Nagyokat döccenve, lassanként a falon, már bejelölték rajta a nagyközség népszámlálási körzeteit. A falunak csaknem 3300 állandó lakosa van — jó-

Január a vikendházban

Egyszerűbb lenne, ha a statisztikai kérdőív rubrikáinak kitöltéséhez a számlálóbiztosok — ájtatva valahogy a lezárt kapukon, kerítéseken — bekukkantának az ablakon, felmérnék a lehűzt rotolók réseit át a házak beosztását, alapterületét, megnéznék, hol van vízvezeték, s melyik házban, mivel melegítetik a hidegben? Tegyük fel, hogy mindez esetleg ilyen „ráolvasásos” módszerrel is megoldható. Az előírás szerint azonban ez nem elég: pontos, megbízható adatokra van szükség, ami a népszámlálás szempontjából természetes.

Ez a legnagyobb gondunk a népszámlálás előkészítésével, megszervezésével kapcsolatban — teszi hozzá a vb-titkár, miközben óvatossággal leereszkedünk a domboldalon. — A többivel majdcsak megbirkózunk valahogy... Tudjuk már, kiket kérünk fel számlálóbiztosnak — a nagyközség pedagógusait, néhány övönöt, egy-két tanácsi dolgozót —, s a meglehetősen bonyolult elszámolási rendszerben is igyekeznünk eligazodni. De hogy a nyaralók felmérését hogyan csináljuk?...

A vb-titkár szobájában térdel a falon, már bejelölték rajta a nagyközség népszámlálási körzeteit. A falunak csaknem 3300 állandó lakosa van — jó-

rész családi házakban, meg egy kisebb lakótelepen élnek — az utóbbi években azonban alaposan megnőtt a falu. Akárcsak a főváros környéki települések jó részében, itt is felparcellázták a falu bel- és külterületi lakatlan részeit, s a téves tulajdonában levő régi gyümölcsösöket. Ennek eredményeként ma már ott tartanak, hogy „fejükre nőttek” a nyaralók: csaknem 1900 nyaralótelek-tulajdonost tartanak nyilván a nagyközségi tanácsnál. Talán éppen ezek a nyilvántartások segíthetnek valamit: az adóívek, meg az építési engedélyek... Ezek adhatnak valami támpontot a helyi tanácsnak, meg a számlálóbiztosoknak. Ezek segítségével esetleg értesíthetnek a tulajdonosokat, vagy kiírhatnák maguk is az adatokat...

Támpontok kerestetnek

A tanácsnak ez esetben nem feladata, hogy címek után kutasson, s arra sincs jogunk, hogy beidézük a telt- vagy üdültulajdonosokat, s nem bönghetünk az építési engedélyek meg az adóívek között. Ha mindez csupán Solymáron lenne gond, egy szót sem szólnék...

A budai járási hivatal igazgatási osztályvezetője, dr. Bonin Anna szerint a tanács csaknem valamennyi nagyközségből jelezték: tanácsstagnok ebben a kérdésben a vb-titkárak:

— Már tartottak nekünk egy eligazítást, ahol szó esett erről a dilemmáról, de nem kaptunk segítséget. Ez a feladat, ezt kell végrehajtani! — mondták. — En azonban egyszerűen elképzelhetetlennek tartom, hogy ilyen bizonytalan adatfelvételi módszerrel mindenütt sikerül majd hiteles, pontos adatok birtokába jutni. Azt sem értem, miért nem próbálkozunk más módszerrel, mikor előre látjuk, hogy a megbízható adatfelvétel eleve kétséges? Hiszen a személyi összeírás során is megkérdeztük az állampolgárokat, van-e nyaralójuk, vagy ha ezt sem tartjuk elég megbízhatónak, akkor esetleg olyan időpontot lehetne kijelölni, amikor valóban rátalálhatunk a tulajdonosokra...

Dr. Agoston Zoltán, a Pest megyei Tanács igazgatási osztályvezetője szerint még bizakodnak a számlálóbiztosok: elképzelhető, hogy szerencsésük lesz és az üdülőkörzetet bejárva találkoznak majd egy-egy olyan háztulajdonossal, aki — ismerve a szomszédokat — készséggel ad majd „jól értesült” felvilágosítást...

Talán még nem késő

Ezt persze, nehogy komolyan vegye! Hiszen nem lenne szabályos, ha bárki ezt csinálná. A kérdőívek azonban nem mehetnek vissza üresen, hát mi is találgatunk: milyen módszerhez folyamodnak majd az élelme-szebbek?... Az a benyomásom, hogy valahol nem gondolták végig kellően; mit jelent a gyakorlatban végrehajtani egy rendelkezést. Csupán Pest megyében több tízezer üdülőtellek, nyaraló van hegytetőkön, világtól elzárt helyeken, nem is beszélve a Balatonról és a Velencei-tó környékéről... Tegyük fel, hogy a számlálóbiztosok hóban, fagyban lelkiismeretesen a nyakukba veszik majd a terepet — de mi szükség van erre egyáltalán? Egy reménye lehet még a népszámlálás megszervezőinek és az abban közreműködőknek: november 20-án indul egy háromnapos tanfolyam a számlálóbiztosok oktatóinak. Ott talán majd erről is mondanak valamit...

Révai Valéria

Szabályzat és szabályozás

SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI szabályzatát minden tanácsnak felül kell vizsgálnia az 1930-ban esedékes általános választások után, ez azonban csak gondos előkészítéssel lehet eredményes. Dr. Fürcht Pál A tanácsok szervezeti és működési szabályzatának felülvizsgálata című irásában az aktus szükségességének indokaira is kitér. Legutóbb 1973-ban vizsgálták felül a szabályzatokat, így a választásokig csaknem hét esztendő tapasztalatainak birtokában mérhetik fel a tanácsok, hogy a rendelkezések közül melyek bizonyultak helyesnek, időtállóknak és melyek azok, amelyek nem váltak be, s tulajdonképpen a gyakorlatban már el is térnek tőlük. Ugyanakkor korszerűsítésre szorulóknak azok az irányelvek is, amelyeket a Tanács Hivatal 1971-ben adott ki a szabályzatok megalkotásához. Mint ismeretes, a Minisztertanács 1978 májusában mélyrehatóan elemezte a tanácsok tevékenységét, a testületek és az apparátus munkáját, s iránymutatásával főleg a népképviselési-önkormányzati és az államigazgatási jelleg erősítésére hívta fel a figyelmet. Mivel a szabályzatok „az önkormányzati lét legfontosabb jogi dokumentumai”, felülvizsgálatuknak ezt az elvet is feltétlenül tükrözniük kell. Am ennek ellenére sem kötelező a tanácsok számára, hogy 1980-ban új szabályzatokat alkot-

anak — bár helyenként erre is szükség lehet —, az elsődleges cél a szervezeti és működési szabályzatok rendelkezéseinek szembeszétele a gyakorlattal.

A TANÁCSOK JELLEGÉNEK meghatározása a tanácsstagn alapvető tétele: a tanácsok a nép hatalmát megvalósító szocialista államnak, a demokratikus centralizmus alapján működő népkép-

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS

XXIX. ÉVF.
10. SZÁM

viselési-önkormányzati és államigazgatási szervei. A törvény megalkotása óta szinte kizárólag a hármasság jelleget került előtérbe, míg a működési alapelve — a demokratikus centralizmus elve — kissé háttérbe szorult, pedig valamennyi tényezőnek arányosan kellene kidomborodnia — hangsúlyozza dr. Kertész Márton A tanácsok jellegének érvényesülése a Békés megyei tanácsok tevékenységében című cikkében. Az írásnak különösen az a része ragadja meg az olvasót, amelyben a szerző a tanács testületek működésével foglalkozik, illetve azt taglalja, mennyire érvényesül ennek során a tanács meghatározó szerepe, milyen döntési lehetőségekkel rendelkezik a település

vagy a terület sorsát érintő legfontosabb kérdésekben. Békés megyében a testületek elé kerülő előterjesztések általában tükrözik a különböző érdekeket, az eltérő álláspontokat, de a tanácsstagnoknak is lehetőséget biztosítanak a szintetizálásra, az érdekegyeztetésre.

A RENDELETALKOTÁS ugyancsak a tanácsok önkormányzati jellegének egyik jelentős megnyilvánulási formája. Dr. Bércesi Ferenc — dr. Kiss László A központi és a helyi jogalkotás kapcsolatának néhány elvi és gyakorlati kérdése című tanulmánya a helyi jogalkotás értékelésére, az újabb tendenciák bemutatására tesz kísérletet, egyben elemzi a helyi jogalkotás mechanizmusára ható tényezőket is. A szerzőpáros egyik lényeges megállapítása: a központi és helyi jogalkotás közötti megfelelő munkamegosztás kialakításának első lépcsőfoka csakis az lehet, hogy a felsőbb szintű szervek ne törekedjenek mindenre kiterjedő jogszabályi rendezésre, feltétlenül engedjenek nagyobb teret a helyi szervek kezdeményezéseinek is.

A folyóirat gazdag anyagából felhívjuk még az olvasók figyelmét dr. Bártus Imre Az ügyészi óvársról és elbírálásának fórumrendszeréről, valamint dr. Vágó László Merre tart a tanácsai adminisztráció korszerűsítése című írásaira.

N. G.

Kubai gazdaság

Szerkezetváltás

Túljutott a féldíőn a kubai népgazdaság első, 1980-ig terjedő öt éves terve. A szigetország 1976-ban kezdődött gazdaságfejlesztési programja jelentős minőségi változásokat hoz az egész gazdaság és a termelés szerkezetében, s ma már fokozatosan csökken a volt „cukorsziget” függősége a nemrég monokultúrának számító cukortól.

Optimális ütemben

A jelenlegi tervperiódus középpontjában az iparosítás meggyorsítása áll. Ezen belül is különös hangsúlyt kap az exportképes ágazatok fejlesztése, valamint azoknak az ipari szektoroknak a kiépítése, amelyek lehetővé teszik a félkésztermékek importjának fokozatos csökkentését. Fontos feladat a mezőgazdaság fejlesztése is, elsősorban a fokozott gépesítés és a kemizálás. A jelenlegi külső és belső gazdasági körülmények közepette a kubai tervszakértők évi 6 százalékos növekedésnek optimális ütemét a tervidőszakban. A KGST-tagállamok anyagi és műszaki segítségével több száz ipari objektum épült, illetve újult meg. Ezek közül kiemelkedik a cukornád-betakarítókombájnokat előállító üzem, a Cienfuegosban épült takarmányélesztő-gyár, a guantanamói nyomdakombinát.

Megkülönböztetett figyelemben részesül a bányászat. Öt év alatt 25-30 százalékkal növekszik a termelése, mindemellett a nikkelbányászaté. Kuba rendelkezik ugyanis a világ legnagyobb nikkelkészletével, s ennek kiaknázására két, egyenként évi 30 ezer tonna kapacitású új kohómű létesül, az egyik a KGST-országok közös részvételével. Előkészítés alatt áll egy évi több mint egymillió tonna kapacitású kohászati kombinát, valamint egy atomerőmű építése is. A tervidőszak végére 7 milliárd kilowattóra áramot állítanak majd elő, 35 százalékkal többet, mint 1975-ben. Számottevően fejlődik a gépipar, s az élelmiszeripar termelése is. Az építőanyagok gyártása megkétszereződik. 1980-ra Kuba már 4 milliárd tonna cementet gyárt, s ebből a mennyiségből exportra is jut.

A minőségi mutatók, a gazdaságosság, a korszerűség kérdése nemcsak az iparban került előtérbe. Az ország exportbevételének 75 százalékát adó cukortermelés is jelentős minőségi változáson megy keresztül. A ter-

mőterület nagyságát már nem növelik, hanem a nagyobb cukornádkinálást a fokozott gépesítéssel és a korszerű agrotechnikával kívánják elérni. A tervidőszak végén a cukornádaratás több mint felét gépek végzik, s az így felszabaduló munkaerő a népgazdaság más ágában foglalkoztatható. Az 1977-78-as cukorévesben 7,4 millió tonna cukrot állítottak elő. A tervek szerint a cukortermelés 1980-ra 8-8,5 millió tonnás mennyiségben stabilizálódik, 35 százalékkal magasabb szinten, mint 1975-ben.

Továbbra is a cukor marad Kuba legfontosabb kiviteli cikke, de aránya az összexporton belül fokozatosan csökken. Helyébe olyan termékek kerülnek egyre nagyobb mennyiségben, mint a citrusfélék, a nikkel- és kobalt-koncentrátum, a feldolgozott hal, a cement, a dohány stb.

Kuba és a KGST

Az elmúlt két év során a cukor világpiacon ára együtőre csökkent, ez azonban nem jelentett jelentős bevételcsökkenést a szigetország számára. A Szovjetunióval kötött hosszú távú cukoregyezmény ugyanis megvédi Kubát a szélsőséges világpiacon áringadozásoktól.

Kuba külkereskedelmi forgalmának háromnegyedét a szocialista országokkal bonyolítja le. Legfontosabb partnere a Szovjetunió; 1978-ban a kubai-szovjet kereskedelem értéke 2,9 milliárd rubel volt. (Dinamikusan fejlődnek a szigetország gazdasági kapcsolatai a fejlődő államokkal, valamint a fejlett tőkés országok többségével is.)

Kuba részt vesz a KGST komplex programjából adódó feladatok, valamint a szocialista gazdasági integráció célprogramjai egy részének megvalósításában, gazdasága pedig jelentős és sokirányú segítséget ki a többi KGST-országtól.

A kubai gazdaság kiegyensúlyozott és ütemes fejlődéséhez az is hozzájárul, hogy a tervidőszak elejétől kezdve új módszereket vezetnek be a gazdaságirányításban és a vállalati gazdálkodásban. Megvalósítás alatt áll a gazdasági önelszámolás és az ehhez kapcsolódó számviteli rendszer a vállalatoknál és gazdálkodó szervezeteknél. Új alapokra helyezték az árképzést, az állami költségvetés összeállításának módszerét, megszervezik az állami statisztikai nyilvántartást.

Gonda György-Szentgáli Péter

Előjegyzés, előleg

Miniszeri irányelvek a csúszópénzek megszüntetésére

A vásárlói biztonság érdekében a jogosulatlan előny szerzés megakadályozására a nehezen, vagy az azonnal be nem szerzhető cikkek kiszolgáltatását még 1972-ben rendelkezésben szabályozta a belkereskedelmi miniszter.

A megrendeléses, előjegyzéses vásárlási rendszert azonban a kiskereskedelmi vállalatok, a bolti hálózat többsége nem alkalmazza megfelelően.

A minisztérium ellenőrzései megállapították, hogy bár van raktáron a vásárlók által kéréselt cikkek, azokat ellenben különböző okok miatt visszatartják. Ez megengedett, teljesen szabályos akkor, ha az árut az OTP-hitellevél elintézésének idejére, minőségi cserék esetére tartalékolják, vagy azért tették félre, mert előleggel lefoglalta a vevő. Nem mondható általánosnak, de gyakori, hogy az áru visszatartása kizárólag a bolti dolgozók jogosulatlan előny szerzését szolgálja: „csúszópénz” reményében tartalékolnak különféle cikkek.

A visszaélések megakadályozására a Belkereskedelmi Minisztérium irányelvet adott ki, amely szerint a kereskedelmi vállalatoknak március 31-ig ki kell jelölniük azokat az üzleteket, ame-

lyekben bevezetik az előjegyzéses, megrendeléses értékesítést, meg kell határozniuk az ily módon forgalomba kerülő cikkeket, gondoskodniuk kell a hozzá szükséges technikai feltételekről, például „hivatalos” előjegyzési naplóról, értesítő levélről. A szabályozás közönséget érintő lényege: a vevőnek — ha nem tudják számára azonnal kiszolgáltatni a keresett árut — joga van előjegyzést kérni, előleggel megrendelni: ezt az előjegyzési naplóban rögzítik — a napló első példányát a vevő kapja — s amikor az áru a boltba érkezik, a vásárlót levelezőúton azonnal értesítik.

A minisztérium irányelve végül figyelmezteti a vállalatokat, a szövetkezeteket arra az általános, valamennyi üzletre érvényes régi kereskedelmi elvre — amelyre a boltokban mintha elfelejtettek volna —, hogy minden raktáron levő árut az előadótérben a kirakatban is be kell mutatni, s ezeket a cikkekét a boltok kötelesek a vásárlóknak kiszolgáltatni. Az áru jogtalan visszatartásáért, a kiszállítás indokolatlan megtagadásáért az érintett eladót és a bolt vezetőjét egyaránt felelősségre vonják.

A hozamok ára

Talaj, technológia és energia — A gazdaságosság parancsa a mezőgazdaságban

Egy, főként tudományos, még inkább agrárkörökben terjedő prognózis szerint hazánk alig egy emberöltő, tehát röpké fél évszázad múltán két forrásból tarthatja fenn magát: a fejtűnk, s kezünk, valamint a termőföld révén — egyeb ásványi kincseink ugyanis akkorra kimerülnek. Rajki Sándor, a Magyar Tudományos Akadémia Martonvásári Mezőgazdasági Kutatóintézetének igazgatója a Magyar Tudomány novemberi számában nyilatkozván úgy vélekedik, hogy „ma az élelem: a problémák problémája!”

Tehát: a martonvásári, szegedi, s más agrárkutatók újabbán mind tekintélyesebb, főként a búza- és kukoricafajták nemesítésében elért sikerei, továbbá az ipar teljesítményei, párosulván a mezőgazdaságban foglalkoztatott fizikai és szellemi erőikkel — nos, ez az, ami lendíthet az élelmiszer-gazdaság kerekén. S a szellemi tökélet is emlegetett alfejezetben egyre jobban megtalálja szerepét az a réteg, amely közgazdászokból, üzemgazdászokból, statisztikusokból, főként a mezőgazdaságból rekrutálódik.

Csak termelés alapján?

Nekik kell meglelniük a választ napjaink egyik legizgalmasabb kérdésére, vagy inkább kérdés-csoportjára. Arra, hogy voltaképpen mit érdemes legjobban a nőgrádi, zalai, szatmári, a hajdúsági és orosházi löszhátakon termeszteni? S ha megtalálták a legcélszerűbbet, akkor mennyit és miként? Jövedelmesség, gazdaságosság, hatékonyság — hallani gyakorta ezeket a fogalmakat. Akad szakmai vita is például a hatékonyság meghatározása körül, ami azonban nem vonható kétségbe: a költségek és a hozamok összevetésének, az arányok jobbításának nem hagyható figyelmen kívül az ésszerű takarékoság.

Az egyik tisztántúli téves elnöktől hallottam az idej keserves, mert a sok szállítás okán tetemes energiaköltségekkel járó kukoricabetakarítás heteiben:

— Nemcsak én, de mások is mondogatják, hogy a 60-70 mázsa körüli kukoricahozam a kívánatos, mert a 90 mázsa eléréséhez már akkora befektetések szükségesek, hogy rontják a jövedelmességét.

Másfelől még a tavaszon említette az egyik legnagyobb hatókörű növénytermesztési rendszer igazgatója, hogy ma már pusztán a költségek elviseléséhez 45-50 mázsa kukorica kell minden egyes hektárról, míg jövedelem, tiszta haszon csak ezen, még inkább a 60 mázsa fölött képződik. Vagyis: a 60-90 mázsa közötti termésátlagok lennének az ideálisak?

Föltehetően efféle megfontolások készítették az ország legrégibb növénytermesztési rendszerét, a bálnai kezdeményezésű IKR-t arra, hogy célszerűbb a talajhoz és más adottságokhoz idomuló, háromféle technológiát ajánlani a partnergazdaságoknak, az 50, a 70 és a 90 mázsa hozamokhoz feltételezve a műtrágyaadagokat, a gépek lörejét, és így tovább. Magyarán: ahol nem indokolt még a legkorszerűbb, egyszersmind legdrágább traktor, a több műtrágya, ott ne is használják föl, ne is vegyék meg.

Már évekkkel ezelőtt hallottam az ésszerűség határvonalát pedzegetni dr. Burgert Róberttől, a Bálnai Mezőgazdasági Kombi-nát vezető igazgatójától, aki most egyúttal az Ipari Szervező Kukoricatermesztési Rendszer elnöke is. Alig járok tehát messze a valósgától, amikor azt sejttem, hogy a különböző receptúrák ötlete tőle származik. Nos, a lényeg: ne csak a termés alapján értékeljük magunkat, másokat, hanem a termelési költségek megtérítő hozam és a tényleges termés közötti különbségek alapján is. Ha van is már nem kevés gazdaság, amely eléri a 70-80 mázsa, ehhez 55 mázsa kukorica értékének megfelelő pénzt emészthet föl. Márpedig az 55 mázsa a többség még nem éri el, legföljebb ostromolgtatja ezt a színvonalat. Szerényebb, 35 mázsa értékráfördítással viszont eljuthat az 50 mázsaéhoz, amikor is a tiszta jövedelem tehát 15 mázsa értékének felel meg. Márpedig ilyen esetekben nem is kell más célt kitűzni maguk elé.

Lehet, hogy más növénytermesztési rendszerek is követik a bálnai példát, lehet, hogy nem. Mindenesetre, kukoricaügyben fel van adva a lecke. Nem véletlen, hogy jövő évi feladataink meghatározásakor pusztán e növény említéssel nem szert az MSZMP Központi Bizottságának decemberi határozata, mégpedig ezzel a tömörséggel: „Növelni kell a kukorica vetésterületét az erre alkalmas földeken!”

Ráfizetéssel

Amit e passzusból csak az érzékeny fül hall ki, vagy meg, az a három utolsó szó. A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa néhány nappal karácsony előtt tárgyalta az idej gazdálkodást, s a közreadott dokumentumban szerepelt az a mondat: „Kibontakozóban vannak a kukoricatermesztés ésszerűbb területi elhelyezésére irányuló üzemi szándékok”. Az értendő ezen a folyamaton, hogy Észak-Magyarországon, Győr megyében a takarmánybázist több árpával kívánják növelni, fölhagyva a veszteséges kukoricával.

A MÉM Statisztikai és Gazdaságelemző Központjának egyik adatsorából kitérünk, hogy 1977-ben merre, milyen jövedelemmel természetítették a kukoricát? Kezdejük a veszteséges megyékkel: Borsodban 90 forintos ráfizetéssel állítottak elő egyetlen mázsa kukoricát, 26 mázsa átlaghozam mellett, Nógrádban 56, Hevesben 44, Szabolcs-Szatmárban 33 forintossal. (A hozamok: 32, 37 és 32 mázsa.) Ha ezekből az országrészekből számúzhathatunk a kukoricát — tegyük föl, egyetlen téisz az egész ország —, akkor a vezérkar nyilván több földet vetne be Bács-Kiskunban, ahol 86, Tolnában, ahol 91, Baranyában, ahol 82, Békésben, ahol 76 forintos hasznot hozott minden mázsanyi kukorica a gazdaságoknak.

— Elvileg persze Nógrádban is lehet kukoricával foglalkozni — tűnődik Huszár József, a TOT közgazdasági főosztályának vezetője. — Versenyképes ez a táj az északi államokkal, csakhogy módunkban áll válogatni: mi a kifizetődőbb a ráfordítás és a hozamok, vagyis a hatékonyság

alapján? Ha több pénzt hoz a konyhára a napraforgó, a búza, ám természetük azt, bár olykor a veszteség is elviselhető. Például, ha az állattenyésztésben akkora konjunktúra támad, ami elbírja a ráfizetéses kukoricatermesztést. Baj akkor van, ha romlik mind az önköltség, mind a nyereség tömege.

Törekedni a gazdaságosság megoldásokra — ez a felszónak is beillő mondat hatja át az 1979-re készülő tervezeteket. Lett lényeg szó műtrágyáról, amivel némelyek oktanul spóroltak, közvetve inkább pazaroltak, vagy energiáról, amivel a világon mindenütt igyekeznek takarékosan bánni. A mezőgazdaság energiaigénye 15 év alatt megnégyszereződött, a költségek az 1970-es 2,5 milliárdról 7 milliárd forintra gyarapodtak. Szélmotorról olvasok tudósítást, egy szaklapban pedig az áll, hogy Bajorországban külön tervezőcsoportot hívtak életre annak a 800 millió márkának az apasztása érdekében, amit a gazdák villanyra, benzinre, szénre, fűtőolajra kifizetnek. Aktívabbak lehetnének honi adottságaink, például a geotermikus energia, a bioenergia, az ipari hulladékhasznosításában.

Szélmotor és szabályozó

Dr. Márton János, az Agrárgazdasági Kutató Intézet igazgatója fenntartással él:

— Azt tapasztalom, hogy az olcsóbb műszerek iránt nincs kellő fogadókészség. Szélmotor? A műszakiak gyorsan „bizonyítják”, hogy többre kerül a leves, mint a hús. A termelési költségek folytonos növekedését okozza az ipari eredetű anyagok drágulásán kívül a környezetvédelmi törvény megannyi szigorú előírásának megtartása. Nincs ezzel arányban mérhető plusztermék, ellenében a fejlett ipari államok gyakorlatával. Japánban például azt látom, hogy épp olyan szigorúak az egészségvédelmi szabályok, miként nálunk, de a tejipari, baromfiipari teljesítmények 30 százalékkal magasabbak!

— A gazdaságosság kiterjedt ágai-bogaiban hogyan képes eligazodni a gyakorlat embere, aki legföljebb azt érzékeli, mi jó a téisznek, ám azt már kevésbé, mi az országnak?

— A téiszek és állami gazdaságok vezetői valóban hiányolják az információt, azt, hogy a különféle dotációkkal is elhomályosítják tisztánlátásukat. Anynyit rögvést tisztázhatunk: a költség és a hozam viszonyáról nem lehet két nyelven beszélni.

Az MSZMP KB márciusi agrár-határozatában ott áll: „... az indokoltnál kisebb az árak szerepe, s az arányok nem segítik eléggé termelési törekvéseinket!”

Az arányokon nem lehet márról hoinapra változtatni. Am nagy hiba lenne kizárólag az árrendszert okolni a túl költséges termelésért, egyedül az árrendszertől függővé tenni a szelekciót, az ésszerűtlen termelés megszüntetését. Mert az is igaz: a kiáltónak veszteséges, túlzottan költséges termelés megítélhető a jelenlegi feltételek közepette is! És ha megítélhető — akkor nem szabad kislekedni a megfelelő döntésekkel.

Keresztényi Nándor

Emelik a réz árát

Az Egyesült Államok két nagy réztermelő vállalata a fontos nyersanyag árának emelése mellett döntött. Az ASARCO az általa előállított finomított réz fontjának árát fél centtel emelte, elérve ezzel a legtöbb termelő által alkalmazott 72,5 centt. A Phelps Dodge, az USA második legnagyobb réztermelője az 1978. évi legmagasabb áron, 73,5 centért kínálja vásárlóinak a réz egy fontját.

HORIZONT

A kubai kereskedelmi flotta új hajója

Újabb hajóval bővült a kubai kereskedelmi flotta. A November 30. elnevezésű, szovjet gyártmányú teherhajó Havannába érkezésével. A kubai flotta új hajójának teherbíró képessége 14,9 ezer tonna, maximális sebessége

17 csomó. A kubai kereskedelmi flottának ma már több mint hatvan hajója van; együttes hordképességük meghaladja a 800 ezer tonnát.

Jugoszláv szálloda Varsóban

A lengyel Orbis és a jugoszláv Imos vállalat képviselői megállapodást írtak alá, amelynek értelmében a jugoszláv vállalat 308 kétágyas szobás szállodát épít Varsóban.

Karambolok

Sötét van. Rossz közvilágítás. Többszörös kereszteződés, bonyolult lámparendszerrel.

Közúti karambol: külföldi rendszámú kocsit zöldre indul. Jó kocsi, jól gyorsul. A kereszteződés utáni zebrán — nekik tilosban —, egy csapat fiatal, szököllve céllozza meg a túlóladalt. A külföldi fékez, jó kocsi, jól fékez. Mégis közéjük csúszik. Úveg, sapka, cipő repül, testek gurulnak. Üvöltés, artikulálatlan magas és mély hangok, sikoly, hisztérikus zokogás. Majd, mint egy abszurd pantomimban, mindenki talpra áll, a széthullott holmit összeszedik.

A reflexek karambolja: a külföldi a járdaszélhez kanyarodik, kiugrik. A csapat fiatal gyűrűt alkot körülötte, ketten lefogják, ketten ütök. Profi módra: állsúcsan, gyomorszájon, év alatt. Rendőr közeledik, szétrebbenek.

A vállalás karambolja: — Ki ütött? Néma csend.

A tudat karambolja: — Ohajt az úr rendőri intézkedést? Inkább nem, mint igen — a viselkedésén látszik, de az is, hogy tudomásra lenne szüksége, nehogy bárki bármit is félreértse. Csapat fiatal újra közrefogja. Ketten is kiválóan beszélnek közülük külföldiül, és elmagyarázzák neki: ne tegyen feljelentést ellenük, mert akkor őket letartóztatják. Elhitte. Nem tett. És mi, mi mit higgyünk? Mit ne tegyünk, vagy tegyünk? (sz)

A Vatikán a válás és az abortusz ellen

Olasz politikai körökben nagy visszhangot váltott ki a pápának az abortusszal és a válással szembeni állásfoglalása. II. János Pál újról első beszédében ugyanis kijelentette: „Nem fogadható el, hogy a válás és az abortusz elve az ember javát szolgálja.”

A pápa beszédét követően Benelli bíboros, firenzei érsek élesen támadta azt az olasz törvényt, amelyik — bizonyos megkötéssel — megengedi, hogy az olasz kórházakban művi vetélést hajtsanak végre. (Olaszországban azelőtt tilos volt az ilyen műtét. A nők csak külföldön, odahaza pedig illegálisan vehették alá magukat ilyen beavatkozásnak.)

Loris Fortuna, a válást és az abortuszt megengedő törvény egyik szülőjéről az olasz állam belügyekbe való „nyílt beavatkozásnak” minősítette az olasz püspöki kar, Benelli és II. János Pál állásfoglalását.

Áremelések Ausztriában

Ausztriában január elsejétől drágultak a tejtermékek — a sajt, a túró és a kefir. A vasúti viteldíjak 8,3, a városi közlekedési eszközöké pedig 10 százalékkal emelkedtek.

A postai illetékek egyharmaddal nőttek, s csaknem 20 százalékkal drágultak egyes napilapok.

Bécsben a háztartási gáztarifa 7,1 százalékkal lett magasabb.

Elbocsátások a Timesnál

Az új év a Times-lapok 600 alkalmazottja számára állásuk és fizetésük elvesztésével kezdődött. A december 1-én felfüggesztett Times-lapok válsága ezzel tovább mélyült: most már minden héten átlag 100—100 dolgozónak jár le a felmondási ideje és válik munkanélkülivé. A kiadvállalat és a szakszervezetek között változatlanul szűnőtelnek a tárgyalások a műszaki átszervezésről, mert a szakszervezetek nem hajlandók a felmondások zsarolásának árnyékában tárgyalni, és követelik a dolgozók visszavételét.

Ítéletidő Európában, Észak-Amerikában

Viharok, rekordhideg hazánkban

Halálos áldozatokat követelt a rendkívüli időjárás

(Folytatás az 1. oldalról)

mészeti csapások elhárításán. Rügen szigetén a hótorlaszok magassága sok helyen meghaladja az öt métert. Harokocsikon és helikopterekkel szállítják kórházba a betegeket és a szülő asszonyokat. A közlekedési akadályok lehetetlenné tették az NDK-ban tartózkodó magyar állampolgárok hazatérését.

Az NSZK-ban a hótorlaszok egyes helyeken elérte az öt méteres magasságot, szinte teljesen megbénult a vastúti és a közúti forgalom. Katasztrófális a helyzet Nyugat-Németország Schleswig-Holstein tartományában, ahol vasárnap délután 80 helység maradt áram nélkül. A csaknem 90 órája megszakítás nélkül tartó hóvihár és rendkívül rossz látási viszonyok lehetetlenné teszik, hogy a fűtés nélkül maradt lakásokban didergő öregeket és gyermekeket helikopterekkel szállítsák.

A szovjet fővárosból száz év legnagyobb hidegét jelentették; befagytak a higanyhőmérők. Moszkva környékén 45 fokot mértek.

Viharos erejű széllel, rendkívüli időjárás helyzetet teremtve lépte át hazánk nyugati határát hétfőn délelőtt az a hideg légtömeg, amelyet már három napja várt a meteorológiai szolgálat előrejelző intézete.

Viharos erejű szél támadt Bu-

dapestre és környékére, mintegy 1800 elektromos vezetékben keletkezett hiba. Hétfőn éjszaka több távfűtött lakásban 17—18 fokra csökkent a hőmérséklet. A Távfűtő Művek a keddi esti óráktól újra biztosítani tudja a 20-fokos meleget.

Az ítéletidő újév délutánján megbénította Baranya és Pécs energiaellátását, közlekedését. Több helyen megrongálódtak a házak tetőszerkezetei, kémények dőltek le. A Dél-Dunántúlon a vihar következtében 125 ezer fogyasztó maradt rövidebb-hosszabb ideig áram nélkül. A legnagyobb zavarok Keszthely környékén és Pécsnél keletkeztek. A sorozatos villámcsapások hatására a pécsi hőerőműben zárlat keletkezett és sötétségbe borult a város. Csak az esti órákban sikerült ellátni a várost árammal.

Halálos kimeneteli balesetet okozott a fővárosban hétfőn este a szélvihar. A szélrohamtól leomlott a Majakovszkij utca 18. számú ház tűzfala, s rázuhant a szomszéd ház udvarán levő építőipari telep éjjeliőri bódéjára, maga alá temetve a 64 éves Kiss János éjjeliőrt, aki a helyszínen meghalt.

Az erős fagy halálos áldozatokat követelt Komárom megyében is. Bajnán Kovács László 36 éves, Unyon Molnár András 60 éves és Csolnokon Szőke Sándor 56 éves helyi lakosokat kedden holtan találtak az utcán. Rosszullet és a kemény hideg

együttesen okozta mindhármójuk halálát.

Életet követelt a fagy Baranyában is. Kedden délelőtt az erdővezte Kővágószőlős határában megfagyva holtan találtak Tamás Béla 56 éves pécsi lakost, aki feltehetően eltévedt a nagy hóban.

Erősen havazik Békés megyében, a Bükkben, Szabolcs-Szatmár, Bács és Hajdú megyében. Az utak sok helyen síkosak, az északi szél viharos erősségű, sebessége helyenként 100 kilométer. Hóátfúvások miatt több fő közlekedési út járhatatlan. A 6-os főközlekedési út Pécs és Szentlőrinc közötti szakasza egy nyomon járható; itt 40 elhagyott gépkocsi vesztgel.

Az új esztendő első napján tomboló szélvihar országszerte súlyos károkat okozott. Az orkán tűzfalakat, kéményeket döntött le, cserepeket sodort le, sok vikendházról az egész tetőt letépte. A fővárosban a 700 gépjárműkar többségét a házakról leomlott vakolat, cserepek, téglák okozták.

Várható időjárás ma estig: északnyugat felől újabb felhősödés, majd többfelé havazás kezdődik. A sokféle erős, időnként még viharos északnyugati szél csak lassan mérséklődik. A legmagasabb nappali hőmérséklet holnap mínusz 9 és mínusz 14 fok között lesz.

A LENINGRÁDI DRÁMAI KISSZINHÁZ nagy sikerrel bemutatta Szokolaj Sándor Vernász című operáját. Ez az előadás volt a mű tizennegyedik külföldi bemutatója. A leningrádi társulat az operát harmas szereposztásban játssza majd.

AZ ÚJ EV ELSŐ ÚJSZÜLŐTTEI. Az év első órájában országszerte 14 magyar állampolgár — vidéken tizenkettő, a fővárosban pedig kettő — összesen nyolc lány és hat fiú született. Az Állami Biztosító soroláson döntötte el, ki lesz az az első kettő, aki a 20 ezer forintos életbiztosítási kötvényt kapja. A fővárosban Potyó Krisztinát, vidéken pedig a Székesfehérvárott született Németh Timeát közzöntenék, s adták át a betétkönyveiket.

A BARANYAI ANONYMUSOK — száz meg száz névtelen jegyző — egész éven át naplószereiben rögzítik a természeti, gazdasági, társadalmi, politikai, művelődési és egyéb eseményeket a megyében. Baranyában bontakozott ki először a helytörténetírás egész megyére kiterjedő szervezett és egységes mozgalma.

Halálos balesetek

Az elmúlt 72 órában 114 személyi sérüléssel járó közúti közlekedési baleset történt. Ebből kilenc halálos, ötven súlyos és ötvenöt könnyű sérüléssel kimenetelű volt.

Budapesten, a XVI. kerületben, a Kerepesi út és a Piliszi utca kereszteződésénél Ferencsi József 60 éves tanár, budapesti lakos figyelmen kívül ment át a zárt pályás villamoson és egy HÉV-szerelvény halálra gázolta.

Szabolcs-Szatmár megyében, Balta-lórántháza belterületén egy személygépkocsi elütötte Lenkel Istvánt 79 éves háztartásbeli, helyi lakost, aki a helyszínen meghalt.

Féjér megyében, Mezőszilas belterületén Berki Snádor 22 éves sportlovas, helyi lakos, személygépkocsijával elütötte Hadi István 60 éves nyugdíjas, mezőszilasi lakost, aki súlyos sérülést szenvedett. Berki Sándor a baleset helyszínéről segítségnyújtás nélkül továbbhajtott, de a rendőrség elfogta és előzetes letartóztatásba helyezte.

Kiskunfélegyháza külterületén Csizsár Ferenc 21 éves segédmunkás, ruszai lakos személygépkocsijával átért az úttest bal oldalára és öszszetűközött a vele szemben haladó személygépkocsival. A vétlen személygépkocsi vezetője, Sejben Sándor 20 éves szerelő, budapesti lakos és utasai közül Sejben István 43 éves kőműves, kisteleki lakos a helyszínen, másik utasa, Sejben István 12 éves tanuló, budapesti lakos pedig a kórházban meghalt. Csizsár Ferenc életveszélyes, utasai közül két személy súlyos, egy pedig könnyű sérülést szenvedett.

A HANSÁGI KISVASÚT MEGSZÜNT. Utoljára szilveszter napján indult utnak a vonat. A személyforgalmat a Hanságban autóbuszok bonyolítják le a jövőben.

FÜLDRENGEST észleltek december 31-én Washington államban. A földlökés epicentruma 50—60 kilométerre nyugatra volt Newport várostól. A Richter-skála szerint 4-es erősséget mértek. 4,3-as erősségű rengést észleltek vasárnap délután 16 óra 37 perckor a belgrádi obszervatórium-ban. Szófiában pedig vasárnap este, helyi idő szerint 18 óra 5 perckor és 18 óra 30 perckor két, közepes erősségű földrengést regisztráltak a műszerek.

KOVÁTS KOLOS, a Magyar Állami Operaház magánénekes nagy sikerrel szerepelt a berlini rádió szimfonikus zenekarának és énekkarának hagyományos szilveszteri hangversenyén Berlinben.

LETARTÓZTATTAK Tepatondele Zambie földművelésügyi miniszter Zaire-ban a közpnekek hűtlen kezelése miatt — közölte hétfőn az Elisma című lap.

POKOLGÉPES MERÉNYLETET követtek el a helyi bank épülete ellen tegnap az észak-írországi Cookstownban. A robbanószerkezet romba döntötte az épületet és súlyos anyagi károkat okozott a városközpontban. A merényletet az ír Köztársasági Hadsereg ideiglenes szárnya vállalta magára.

A BENZIN ÁRÁT FRANCIAORSZÁGBAN FELEMELTEK. Január 3-tól kezdve a szuperbenzin literenkénti ára az eddigi 2,68 frank helyett 2,75 frank, míg a normálbenzinté az eddigi 2,48 frank helyett 2,54 frank. Már most közölték, hogy a benzin árát február derekán újból „módosítják”.

TÖRTÉNELMI VILÁGATLASZ jelent meg a Larousse párizsi kiadó-vállalat gondozásában. A 430 térképű részletesen követi az emberiség fejlődését az embernek a földön való megjelenésétől napjainkig. Anyagai nemcsak a kontinensek, hanem az egyes országok történelmét is dükörzik.

KIGYULLADT egy Nberiai mászó alatti hajózó, aszfaltot szállító tartályhajó a Karib-tengeren, a Dominikai Köztársaság partjainál. A vészjelre a helyszínre sietett egy olasz hajó és fedélzetére vette a személyzet négy tagját, valamint egy holttestet. További huszonöt tengerészt elfűntnek nyilvánították.

SELEJTGÉPKOCSIK. Az amerikai társaságok több mint kilencmillió gépkocsit voltak kénytelenek visszavenni 1978-ban „átdolgozásra”, mert a különböző gyártású hibák fenyegettek a vezetők és az utasok biztonságát.

CSURKA ISTVÁN legújabb színpadi művét a Házmestersíró-tégnap mutatták be a Víg-színházban. A darab rendezője Horvai István. A főbb szerepeket Tábori Nóra, Mádi Szabó Gábor, Koncz Gábor és Hernádi Judit játsszák.

A NEPSZINHÁZ IGAZGATÓSÁGA KÖZLI, hogy február hónapra a Várszínházban és a Józsefvárosi Színházban jegyek kaphatók a pénztárlaknál és a színházak szervezeti osztályán (Budapest VII., Asbóth utca 19., telefonszám 226-652) és a Színházak Központi Jegyirodájában (Budapest VI., Népköztársaság útja 18., telefonszám 117-220).

DOHÁNYZÁSMENTES CUKRÁSZDA nyílt Szekszárdon a Belvárosban, szilveszter napján. A Tolna megyei Vendéglátóipari Vállalat új boltjában helyben készült sütemények és télszínes finomságok gazdag választékát kínálják a vendégeknek.

ÖNKORMÁNYZATOT KAPOTT a svájci Jura-vidék január 1-vel. A 67 200 francia ajkú és katolikus vallású jurai lakos, eddig a német ajkú és protestáns vallású Bern kantonhoz tartozott.

NEGYSZÁZÉZER FRANK ÉRTÉKŰ ÉKSZERT rabolt egy marseille-i üzletből három fegyveres férfi szombat este. A rablók közvetlenül zárás előtt, a félig lezuhant redőny alatt hatoltak be a boltba. Fegyverrel sakkban tartották az üzlet tulajdonosát, valamint annak apját és anyját, kitűrtették az egész boltot, majd zsákmányukat kerekelt oldották.

(X) **ZONGORADELUTÁNOK** címmel hat hangversenyből álló sorozatot rendez az Országos Filharmonia a Zenekadémia nagytermében vasárnaponként, neves magyar zongoraművészek közreműködésével. A nyitó koncerten, 1979. január 14-én Nemethy Áttila Beethoven-, Chopin-, Bizet-, Kádosa- és Schumann-műveket játszik, a sorozat további delutánjain Lux Erlka, Prunyi Ilona, Torma Gabriella, Jandó Jenő és Fellegi Ádám lép fel. A hangversenyeken egy-egy ritkán hallható Szerjabin-, Kádosa- és Dubrovay-mű is felhangzik. A záró koncert amerikai zeneszerzők 1910 és 1974 között írt darabjaiból ad válogatást. Bérletek várhatóan az Országos Filharmonia jegypénztárában (Budapest V., Vörösmarty tér 1.) és az üzemi közönségszervezőknél.

(X) **Sintesis kubai popkoncert** január 16-án, 19.30 órákor; Kubai ritmusok című könnyűzenei est január 13-án, 19.30 órákor; Ciego de Avila együttes — kubai táncok, kubai dallamok január 11-én, 19.30 órákor a PATAKY ISTVÁN MŰVELŐDESI KÖZPONTBAN (Budapest X., Pataky István tér, telefon 573-138). Jegyek elővételben, naponta 14 órától 20 óráig kaphatók. Kérjük, hogy előre biztosítsa jegyét!

Elhunyt Miskolczi Dezső akadémikus

Vasárnap, 84 éves korában elhunyt Miskolczi Dezső akadémikus, a neuropszichológia és a neuropathológia nemzetközi híru kutatója. Temetése január 10-én, szerdán, 14.30 órákor lesz a Farkasréti temetőben.

Magyar Tudományos Akadémia

Miskolczi Dezső már 36 éves korában a szegedi egyetem elme- és idegkórtani klinikájának igazgató tanára volt. Kutatásai már a 30-as években nemzetközi érdeklődést keltek. 1940-ben a Kolozsvári egyetem ideg- és elmeorvos tanára lett, s itt alapította meg az első magyar agysebészeti klinikai osztályt. A második világháborút követően Kolozsvárot és Marosvásárhelyt dolgozott, 1964-től Magyarországon az Orvostovábbképző Intézet ideggyógyász tanárként folytat munkáját. Nyugdíjba vonulása után is állandó kapcsolatban állt az orvostudományi élettel. Munkásságát a többi között az Állami díjjal és a Magyar Népköztársaság Zászlórendjével, valamint a Román Népköztársaság több magas kitüntetésével is jutalmazták.

Tűz a hajón

Kedden a fűtési rendszer hibája miatt — a viharos erejű szél „visszavágott” a kéményen a tüztérbe —, tűz keletkezett a Petőfi-hídnál tartózkodó Dunaföldvár hajón. A tüzet — a riasztott tűzoltók —, rövid idő alatt eloltották, személyi sérülés nem történt, az anyagi kár sem jelentős. A hajó tüzelését már rendbe hozták.

Az Androsz Patria tragédiája

Szilveszter este Spanyolország partjaitól északnyugatra robbanás történt az Androsz Patria nevű görög tartályhajón, amely 200 000 tonna kőolajat szállított. Rotterdamba. A detonáció következtében a hajó oldalán huszonkét méteres nyílás keletkezett, s eddig 50 000 tonna kőolaj ömlött a tengerbe. A hajón negyvenen tartózkodtak, akik közül többen mentőcsónakon hagyták el a hajót. A viharos tengeren a csónakok felborultak, s eddig kilenc holttestet találtak meg a mentők. Három személy a hajón várta meg a mentőket, így ők megmenekültek. Feltételezik, hogy a többiek már nincsenek életben. A hajót — amely nem süllyedt el — vontatókötélre fogták és megkísérik, hogy bevontassák La Coruna spanyol kikötőbe. A hatóságok megkezdtek a kiomló olaj — amely szerencsére nem a spanyol partok, hanem a nyílt tenger felé halad — vegyszeres szétosztatását.

Leszúrta apját

Vas megyében, kenyeri lakásukon Csóka Gyula 19 éves betanított munkás, ittas állapotban, szőváltás közben konyhakéssel hasba szúrta apját, Csóka Ottó 51 éves nyugdíjast, aki a helyszínen meghalt.

Féltékenységből — kettős tragédia

Somogyjádón, az Öreglaki Állami Gazdaság telepének portáján holtan találtak Baranyai Magdolna 18 éves portást és Gedri György 29 éves műszakvezető, alsóbogati lakosokat. A vizsgálat szerint Gedri György szerelemféltésből késsel többször mellbe szúrta Baranyai Magdolnát, majd öngyilkos lett. A rendőrség az ügyben tovább folytatja a vizsgálatot.